

SKOL

Niv 6

Mezheven 1957

DASTUMADENN A GELENNOURIEZH

KUDENNOU

AR SKOLIOU

ER SLESVIG.

Raklavar.

Ar Slesvig a zo rannet, abaoe 1920, etre an Alamagn hag an Danmark. Ar studiadenñ-mañ a zo frouezh un enklask am eus kaset da benn er vro-se e-pad an hañv e L 955.

Tleet eo din, a-raok displegañ va labour, trugarekaat an holl dud, ken en Danmark, ken en Alamagn, hag o deus va skoazell d'ober ar veaj hag ar studioù. Bennozh - Doue a lavaran en un doare ispisial da:

Rener ar Servijoù Kulturel, en Mainz (Direction des Services Culturels de l'Ambassade de France, à Mayence), hag en doa profet din ur yalc'had-studi;

an Dr Tiemann, Oberstudienrat, Der Kultusminister des Landes Schleswig-Holstein, KIEL, evit e skoazell hag e alioù ;

an Ao. Skadegard, sekretour ar "Federal Union of European Nationalities an Regions", KØPENHAVN, hag en deus va lakaat d'ober anaoudegezh gant renerien an Emsav Danat en Slesvig ar C'hreisteiz;

an Ao. Bernhard Hansen, Rener ar Skolioù Danat, Duborgskolen, FLENSBORG, en deus roet din pep aotre da weladenniñ ar skolioù dindan e veli;

An Ao. Hans Ronald JØRGENSEN, Sekretourva Danat, Flensborghus, FLENSBORG, evit e alioù hag e skoazell da furchal el levraoueg ha da gaout lojeiz;

An Ao. Jean Tschieret, Bureau International de Liaison et de Documentation (B.I.L.D.) Offenbourg, Baden, evit e alioù hag e skoazell;

an Ao. Futtrup, Enseller ar Skolioù Danat en Flensborg, hag en deus bet va c'haset en e wetur da weladenniñ un nebeut skolioù;

an Ao. Brejl, Enseller en TØNDER, Danmark, hag en deus va degemeret gant kement a vadelezh ha va bleniet da welout unan eus e skolioù;

an Ao. Sterh, sekretour ar "Bund deutscher Nordschleswiger", Aabenraa, Danmark;

Sekretour ar Gevredigezh Alaman, en Flensborg;

an Aotrou hag an Itron A. SVAVA OLSEN, Flensborg, hag o deus va lojet ha va skoazell en pep stumm e-keit ha ma 'z on bet en o c'hêr. A-drugarez dezho em eus bet ar chañs da vale hed-ha-hed ar Jutland, da dreuzañ enezenoù bras an Danmark, da weladenniñ ti ANDERSEN ha kêr KØPENHAVN, "wonderful Copenhagen" an Saizon hag an Amerikaned.

Trugarekaat a ran ivez ho merc'hig Kirsten. Eviti n'eo ket ur yezh ur skoilh war hent an darempredoù. Daneg a gomze gant he c'herent; Alamaneg, ganin; Plattdeutsch (Alamaneg Izel) gant bugale ar c'harter; Norvegeg, gant he c'hendirvi bihan !

Renerien ha mistri ar skolioù gweladennet ganin:

en Alamagn: Skol Duborg, Flensborg,
Skol Christian - Paulsen, Flensborg,
Sortup, Volkshule,
Aventoft, Volkshule,
NIBØL,
Goethe Schule, Flensborg,

en Danmark :skol BRØNS,
Aabenraa, an "Deutsche Schule".

+++++++
+++++++

Levriou meneget er studiademn.

JESSEN, Frnaz de , "Manuel Historique de la Question du Slesvig".1906-1938. (1939) , 901 pajenn in 8°. Paris.

ROUX,René, " Problèmes Historiques des Etats Allemands".Paris.Secrétariat Général du Gouvernement,Direction de la Documentation,1950.

MAGLE ,Hans, "South-Slesvig Quiz".London 1949.

KRUSE,Fr.Vinding, "The fate of Southern Slesvig",L 954.

BERETNING om Dansk Skoleforening,1952/54,ved skoledirektor Bernhard Hansen. (Statistikou ar Skoliou . Danat er Slesvig ar C'hreisteiz).

JURGENSEN ,Wilhelm, "Land Meiner Liebe",Rendsburg,1953.

DAS ERGEBNIS der Deutsch-dänischen Minderheitenverhandlungen,Kiel 1955.

TATSACHEN über Südschleswig .Okt 1954.

COUSSANGE,Jacques, "La Résistance du Slesvig à la Germanisation",Paris 1912.

L'ALLEMAGNE NOUVELLE,Edité par les Services de Presse et d'Information.1953.

+++++++
+++++++

L O D E N N G E N T A N .

(1864 / 1920)

I . Damsell Istorel war al Slesvig.

Dukelezh kozh ar Slesvig,pe SØDERJYLLAND evit Daniz,dezhi 8 758 km² en em gav etre ar stêr Kongaa (stêr ar Roue) hag ar stêr Eider,e-traofi ledenezenn ar Jutlnad .Abaoe 1920 emañ : un hanter anezhi en Danmark hag an hanter all en Alamagn.

E-pad.kantvloavezhioù ez eus bet sellet ouzh ar Slesvig a-bezh evel ouzh ur rann-vro danek.Ha n'eo ket hep abeg.War-dro ar pempvet kantvet e voe aloubet gant meuriadoù jutlandat a gemeras plas ar Saksoned aet da Vreizh-Veur.D'o dispartiañ diouzh pobloù ar c'hreisteiz - diouzh ar Saksoned war an tu kleiz ha diouzh ar Slaved war an tu dehou - e oa ar stêr Eider.Ar Roue Godfred a zalc'ho penn da Garlez-Veur war-dro ar bloaz 809.An Impalaer a ranko zoken anzav;"Eidora Romani terminus Imperii", (An Eider a zo bevenn an Impalaeriezh Roman) eme maen-efvor kêr Rensborg.Evit diwall e zouarou diouzh an alouberien e vo savet gant ar Roue Godfred ur voger.anvet an "Danevirke",a weler hiziv c'hoazh, hag a ya eus fiord ar Sli betek aber an Eider.En gwirionez,an dachennad-douar etre an Danevirke hag an Eider a voe e-pad pell un doare "No man' s land",goloet a goadoù hag a c'heunioù.Diwezhatoc'h e vezo poblet gant Alamaned. (Jessen,p.222)

E derou an unnekvet kantved e teuy ar Slesvig da vezañ un dukelezh,muioc'h pe nebeutoc'h dindan gazell-gae gant an Danmark. Etre 1806 ha-1863,e vo gouarnet ar Slesvig -war-un-dro gant an Holstein -

gant Roue an Danmark e-unan. Dre ul lezenn, votet d'ar 15 a viz du 1863, e klasko an Danmark stagañ da vat al Slesvig outi en ul lakaat da dalvezout ennañ ivez Reizhadur 1855. Kement-se a roio digarez de Brusia ha da Aostria da ziskleriañ ar brezel e 1864. Ur wech ouzhpenn e klasko Daniz en em zifenn a-dreñv an Danevirk: Prusia a drec'ho hag a skrapo an div Dukelezh: ar Slesvig hag an Hostein.

2. Frizia an Norz.

War aodoù ar C'hornog ha war an enezennoù e vev poblad Friziz an Norz, a zo ur rann eus ar "Frizia Magna". (gwel. SKOL. Niv. 2) Bevañ a raent gwechall diwar ar pesketaerezh hag al labour-douar, bodet en un doare Republik, hep darempredoù gant o amezeien.

3. Ar Yezhoù.

An anvioù-lec'hioù a ziskouez mat c'hoazh hiziv an deiz e oa bet komzet Daneg betek ar vevenn istorel, ar stêr Eider. Met hep dale, adalek an 13^{et} kantved dreist-holl, an Alamaneg-Izel, pe "Platt-Deutsch" en em silas tamm-ha-tamm er vro da heul an noblañsoù da gentañ ha da c'houde da heul ar varc'hadourien hag an artizaned. Neoazh, e dibenn ar Grenn-Amzer, e prezeged e Daneg en ilizoù Tønder ha Flensborg. (Magle p.9)

Ar Brotestantiezh a reas eus an Alamaneg-Uhel ("Hoch-Deutsch") yezh an ilizoù hag a skoas taol ar marv gant an Daneg e Slesvig ar C'hreisteiz. Adalek ar 16^{et} e vo hiviziken an Alamaneg n'eo ket hepken yezh an Iliz hag ar c'hoñvers, met c'hoazh yezh ar skol hag al lez-varn. Da heul ar Brotestantiezh en em astennas, levezon speredel ha kulturel an Alamaneg betek København, lec'h ma vo betek an 19^{et} kanved yezh al Lez, an dud uhel hag an arme. Ar germanekaad a yello c'hoazh war washaat etre 1864 ha 1920 dindan renadur an Alamaned. Daoust da se e chomas Friziz an Norz ha Daniz an Norz feal pep hini d' o yezh. E derou an 19^{et}, e komzed eta teir yezh er Slesvig:

- ur rann-yezh danek en Hanternoz,
- ar "Platt-Deutsch" er C'hreisteiz,
- ar Frizeg war kornog Slesvig ar C'hreisteiz.

E 1860, nivered war-dro 400 000 a dud er Slesvig, rannet evel-hen hervez ar yezh:

146 000	a Alamanegerien,
135 500	a Zanegerien,
85 000	a dud divyezhek,
33 000	a Frizegerien.

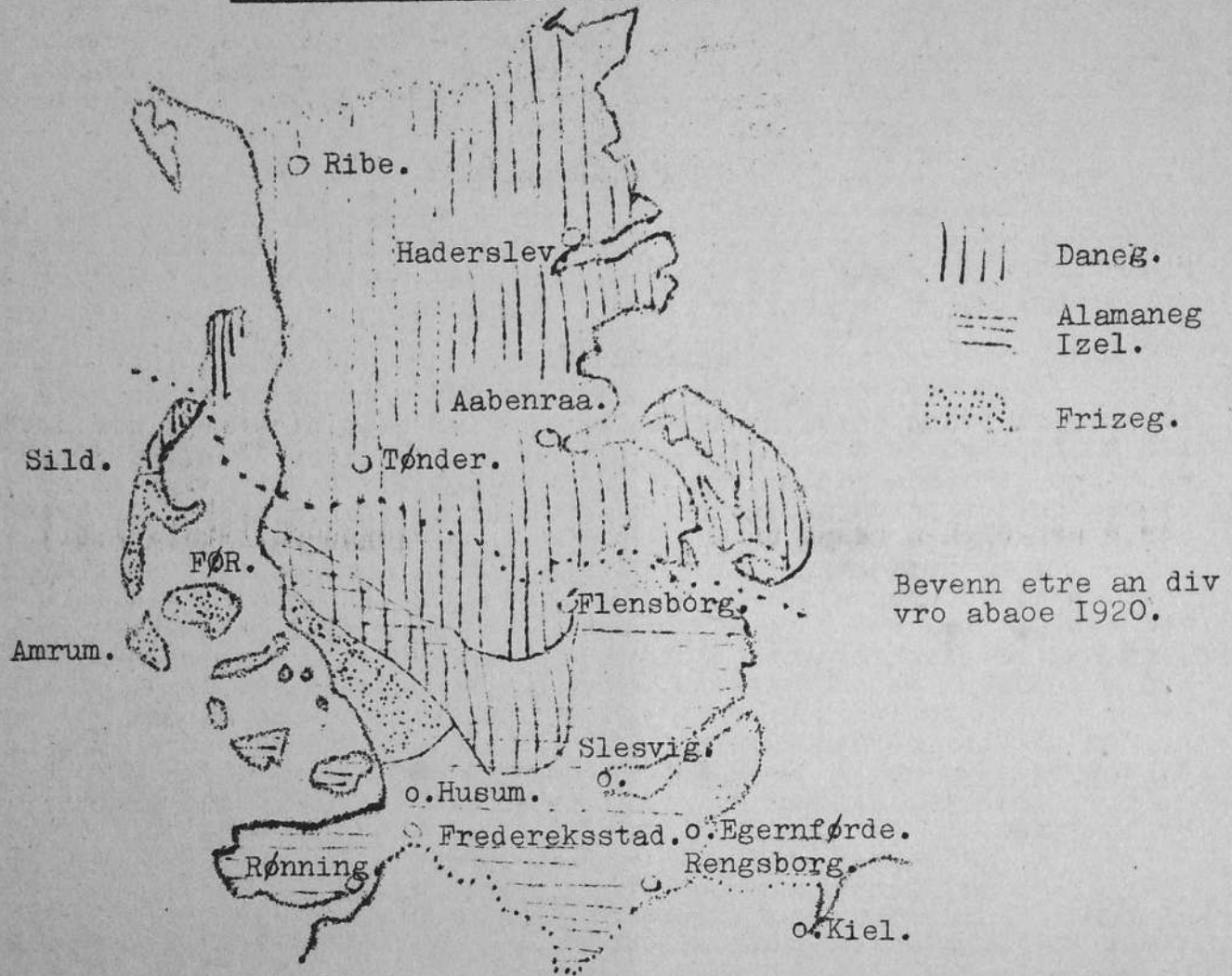
(hervez Marurice BLOCK e "Dictionnaire Général de la Politique", Pariz 1864; meneget gant ROUX p.156)

4. Stourm an Danegerien e Slesvig an Nord, 1864/1918

Ar vuhez kevredigezhel ha politikel. Muioc'h pe nebeutoc'h, hervez ar mare, an degouezhoù politikel etrevroadel hag an Darempredoù gant an Danmark e pouezo war ar Slesvig yev Prusia. Ur bern tud yaouank, war-dro 60 000, c'hoant dezho tremen hep mont d'ar servij, a dec'ho d'an Danmark pe d'Amerika. An tec'hadennoù-se a vo un digarez brav da glask trabas ouzh o familhoù. Gwech an amzer e vo gwasket ivez an opterien zanat chomet er vro, ha dreist-holl ouzh o bugale a zo gwir divroidi: pa fell dezho dimeziñ e vez nac'het outo o faperoù war zigarez n'int nag Alamaned na Daniz hervez al lezenn !

KEVREDIGEZH AR VOTERIEÑ a voe krouet e 1888 evit bodañ ha stummañ ar boblañs Danat e-keñver ar politikerezh ha deskiñ dezhi ober he mad eus ar gwirioù roet dezhi gant al lezenn alaman. Hi eo a aozo an emvodoù, a briento ar votadegoù hag a ginnigo an danvez-kannaded. E 1917 ec'h adkrogo gant he labour, d'an 12 a viz here 1918 e lañso "Kef ar Brude-

KARTENN AR YEZHOU E 1920.

Ar gartenn-mañ a zo bet savet gant an Dr Jonas COLLIN, doktor war ar medsinerezh, kelemer en Akademi Surjianerezh Kopenhagen evit e "v-Memorandum sur la Question du Slesvig, spécialement du Slesvig Moyen." (ar gartenn hag ar "Memorandum" a zo bet adembannet gant Franz de JESSEN, op.Cit. p.p.220.224.) An Dr Collin a voe dileuriad strolladoù ar Slesvig e Kofñferañs ar Peoc'h e 1920.

TAOLIT EVEZH ! TAOLIT EVEZH ! TAOLIT EVEZH !

Kont-Red "SKOL" a zo kemmet !

Kont-red SKOL: Abbé Armand LE CALVEZ, Rundavid, PLOUEZEC. C D N.
K.R.P. 1911 06 .ROAZHON.

Kont-red oberenn " ar "SKOL VREZHONEK": Abbé Armand LE CALVEZ,
directeur "Skol Sant-Erwan," PLOUEZEC. C D N.
K.R.P. 863 85. Roazhon.

derezh" ha d'an I2 a viz du ec'h embanno ur Manifest sinet gant 300 devredad.

E 1908, e voe krouet gant "Kevredigezh ar Voterien" SEKRETOURVA AL LABOURERIEEN evit o skoazellañ war dachenn ar gwir. Adalek 1909 e vo dalc'het gantañ en Aabenraa ur sizhunvezhiad-skol war ar politikerezh kevredigezhel.

Betek 1910 e kaver un tamm helebini etre daou du an emsav: tu an aneberien daer renet gant Jens Jessen, kannad er Reichstag (+ 1906); ha tu an emgleverien, gant H.P. Hanssen. E 1910, e vo komezet an tabut. "An enkadenn-se, da vihanañ, he doa roet da gompren d'ar boblañs n'helle an dizunvaniezh-diabarzh nemet dinerzhañ an Emsav evit mad an enebour". (JESSEN p.6)

AR WASK. Peder c'helaouenn a vez embannet e Daneg, dezho war-dro 20 000 koumananter en holl. ar "Flensborg Avis", kelaouenn Jessen, n'eo ket hepken an hini wellañ, met ivez an hini wellañ eus ar c'helaouennoù danek. E 1900 e konte 7 000 koumananter; hag e 1914, 10 000.

DREGANTADOU ar mouezhioù danat hag alaman e votadegoù ar Reichstag:

	% danat.	% alaman.		% danat	% alaman.
1871	84	16	1887	67.7	32.3
1874	82,6	17,4	1890	68	32
1877	77.3	22.7	1893	69.4	30.6
1878	76.6	23.4	1898	68.7	31.3
1881	75.4	24.6	1903	64	36
1884	72.1	27.9	1907	61.8	38.2
1886	69.7	30.3	1912	63.1	36.9

(JESSEN.p.52)

Ar Skol hag an Daneg. A-RAOK 1864 e roe al lezenn danat war ar skolioù al lañs d'an Alamaneg e Jutland ar C'hreisteiz. E 1830 e kaved 185 000 a Zanegerien, met 100 000 hepken o deus skolioù danek; 145 000 a Alamanegerien; en holl 330 000 a dud.

WAR-DRO 1851/52 e voe klasket skoliata dre ar yezh-c'henidik, met re zivezhat e oa, ha dreist-holl en em gemer fall a rejod: mont d'an dud dre heg kentoc'h eget dre gaer, pezh a hadas eneberezh e-touezh an dud a spe-red alaman. (JESSEN p.15)

GOUDE 1864, kemennadurioù a-berzh ar Ministrerezh prusiat a a skarzho kuit an Daneg evel yezh-skoliata dindan 20 vloaz:

- 6 a viz eost 1871: an Alamaneg a zo gourc'hemennet 6 eur bep sizhun;
- 2 a viz meurzh 1878: 12 eur Alamaneg; an holl zanvezioù pennañ a zo kelennet dre ar yezh-se;

18a viz kerzhu 1888: ar skol dre an Alamaneg penn-da-benn, e kornioù zo ez implijer an Daneg 2 eur bep sizhun evit ar relijion.

Ar skolioù prevez n'eus ken anezho: holl ez int bet serret.

Ar vistri-skol. Div gevrenn a oa bet aozet da gentañ e Skol Normal Tønder; met tamm ha tamm ne vo ken ezhomm eus Danegerien. Darn a ya d'an Danmark, darn a zilez ar vicher, ha darn all a chom. Ur c'helc'hliher eus 1898 a ro urzh d'ar gargidi - ar vistri-skol evel ar re all - "da greskiñ ha da virout menoz ar Stad Prusian hag ar vroadelezh alaman e-touezh ar poblansñù kemmesk". Ar vistri-skol a zo paotred-a-raok "Kevredigezh ar Soudarded Kozh", ha dreist-holl renerien kelc'hioù " ar Gevredigezh Alaman"; 50 diwar 61, e 1911 ! pezh a dalvez dezho un tamm adc'hopr, an "Nordmarkzulage;"

Yezh c'henidik ar skolidi.

Bloaz	danegerien er gêr:	divyezhegerien:
1886	24 088	1 380
1891	22 735	1 697
1896	21 971	1 683
1901	20 915	2 043
1906	21 843	2 354
1911	23 619	2 532

(Hervez ur statistik savet gant ar skolaerien hag implidi-stad alaman. JESSEN.p.p.2/.21)

Ar Stourm. Ar stourm a voe renet da gentañ e stumm goulennadegoù sinet gant ar familhoù ha kaset d'ar Gouarnamant..
 E 1878, 8 500 sinatur;
 e 1889, 10 000 "
 1890 13 000 " ;hep gwellaenn ebet,ar c'hontrol eo.

E 1892,e voe krouet " KEVREDIGEZH AR SKOLIIOU" da gas tud yaouank da Skolioù-Uhel an Danmark.Betek 1907,e roio war-dro 200/250 yalc'had-studi bep bloaz;465,e 1913 ;en holl 6 182 eus 1892 da 1914. (JESSEN.p.30)
 " KEVREDIGEZH AR YEZH DANEK " a voe savet E 1880 evit pourchas levrioù-skol,almanakoù,dastumadoù-kanaouennoù,hag evit brudañ al levrioù danek dre levraouegoù.E 1881 e kaver dija 80 anezho.Eus 1900 da 1914 e sav o niver eus 110 da 172,gant 26 adlevraoueg en tu-hont. Prizioù a lodenn ivez etre ar skolidi a studi o yezh.Gant studiereien KOPENHAVN e vez reizhet ar poelladennoù skrivet.200 000 levr a voe roet betek 1914.E 1901 e prener " Ti ar Bobl" en Aabenraa hag e 1910 e saver ur sal-emvodañ evit 600 a dud,gant ul levraoueg vodern-kenañ hag ur sal evit an dielloù.

Emzalc'h ar Iliz. Ar politikerezh alaman er Slesvig a voe tamallet gant ar journalioù ha zoken gant Pennoù-Bras alaman.An Eskob Kaftan a zisklerie dirak Ministr an Deskadurezh e oa bet " ar reolenn-se ur c'hwitadenn e-keñver ar bedagogiezh,diblijus e-keñver ar relijion,hag ur fazi e-keñver ar politikerezh.E-kerzh e droioù e Slesvig an Hanternoz en doa bet tu da welout efedoù fall a lezennadur-se,met e holl zanevelloù a chomas dierespont."Hag an Eskob Kaftan a oa kement ur c'hargiad prusian ma ne fellan ket dezhañ risklañ pep tra evit kenmañ ur sistem a gave direzh evit ar boblañs danek ha fazius e-keñver ar politikerezh".(JESSEN p.20)

Da heul koazhadur ar yezh ha gaskerezh implijidi ar stad ez a niver an ofisoù danek war vihanaat.Rak evel ma lavare c'hoazh an Eskob Kaftan:" Plitikerien,ha na oant ket oklask mad ar relijion, o deus emellet en hec'h aferoù gant daouarn dic'hlan." (JESSEN p.23)

Rannet e oa ar bastored etre daou strollad.Bez ' e oa da gentañ heulierien Gruntvig hag a glaske teuziañ war-un-dro buhez ar bobl hag ar gelennadurezh kristen.E 1874 e oa bet digoret ur gumuniezh e Rødding.E 1914 e oa 9 anezho,hag an ofisoù a veze eveshaet outo alies gant ar polis. (JESSEN p.24) Izili ar "Mision Diabarzh a gave e oa a-walc'h eus ar gelennadurezh kristen.

Ar strolladoù alaman. " Ar Gevredigezh Alaman",krouet e 1890, a ra war-dro ar votadegoù,ar Skolioù-Uhel hag ar Wask.War greskiñ ez a bep bloaz:550 ezel en 1891;4 000 en 1900 ha 12 000 en 1913.

C'hwec'h kelaouenn a vo embannet betek 1920,e o zouezh unan en Daneg.En 1920 e vint teuzet holl en unan:" Nordschleswiger Zeitung" hag a vez embannet c'hoazh hiziv.En 1909 ar Pastor Schmidt a ziazezas ar " Verein fur deutsche Friedensarbeit in Nordschleswig" a zo ur gevredigezh soudarded kozh dezho ur brizh-karantez-vro. Goude 1920 e vo ar Pastor Schmidt kannad en København.

Notennoù al lodenn gentañ.

(an niverennoù a zo re ar pennadoù.)

1.-An Ao.Thiers a raio dirak ar Gambr,d'an 3 a viz mae 1866,ur brezegenn hir hag entanet a vez kavet hogos war-he-hed e " JESSEN",p.p.22/29.

3.- Ar Slesvig evel Skandinavia a-bezh,ha Broioù an Hanternoz en Alamagn a voe gonezet d'ar Brotestantiezh,da hini Martin Luther,hervez lavarenn an amzer:"Gujus Regio,cujus Religio".En Danmark,war . 2 045 232 a dud, e 1945,ez eus war-dro 23 000 katolik.97 % eus an dud a zo en Iliz Ofisiel ha 0,57 % en Iliz Katolik.Niver ar Gatoliked a zo kresket er Slesvig gant ar repuidi ha bremañ e vefe 7 % a gatoliked er vro.E-touezh ar repuidi ez eus 45 % a gatoliked,6 milion diwar 13 milion.(L'ALLEMAGNE NOUVELLE p.288)

Hiziv an deiz c'hoazh ez implijer en ilizoù,yaouankaet un tamm evel just,Troidigezh Martin Luther eus ar Bibl.

4.Ar relijion hag ar garantez-vro. "Les fractions tant allemande que danoise de la population s'y (à'la Mission Intérieure ") attachèrent ainsi que de nombreux prêtres de sentiments allemands.Mais beaucoup de membres de la 'Mission Intérieure' pensèrent que la politique -c'est à dire,dans un pays frontière, la politique nationale - était une affaire mondaine dont il fallait s'abstenir en observant en cette matière la neutralité.Et les prêtres allemands étaient le plus fortement enclins à soutenir cette conception.Il en était résulté que nombre de Danois membres de la ' Mission ' s'étaient tenus à l'écart de l'effort national et s'étaient abstenus de voter dans le sens Danois aux élections,tandis que les Allemands ne trouvaient aucun obstacle en ce domaine, en s'appuyant sur le mot de la Bible qu'il faut être soumis au régime politique".

"Les années qui précédèrent la guerre,il se produisit dans ce domaine une transformation décisive;des relations vivantes s'établirent entre d'importantes fractions de la 'Mission Intérieure du Slesvig Septentrional'et le mouvement des'Unions Chrétiennes des Jeunes Gens du Danemark! On trouvait dans ce mouvement une autre manière de voir une politique nationale;la nation aussi est une pensée de Dieu;par suite le Chrétien a le devoir de participer à la lutte pour l'Indépendance nationale de son peuple. Cette conception nouvelle et plus humaine de la vie causa en Slesvig Septentrional de fortes tensions dans les cercles de la ' Mission Intérieure ' d'où résulta en 1912 une rupture:12 pasteurs sortirent de la 'Mission Intérieure ' et constituèrent un groupe indépendant:'La Mission Intérieure de l'Ancien Message'. " (JESSEN.P.p.II.I2.)

' PRENIT AN NIVERENNOU KOZH HAG A CHOM ATAV NEVEZ.

SKOL I.Penaos kelenn ar Brezhoneg evel eil yezh.

Ar C'hembraeg e Skolioù Kembre.

SKOL II. Kelennadur ar Frizeg.

SKOL III.Douaroniezh Vreizh,gant A.GUILCHER,eus Skol-Veur Nancy.

SKOL IV. 300 Divinadell,evit ar skolioù hag an tiegezhioù.

SKOL V. Rimadelloù hag Unangomzoù.

DISKOUEZIT "SKOL" D'HO MIGNONED.! AR GWELLAN BRUDEREZH EO !

Diskouezit SKOL d'ho mignonéd!

E I L L O D E N N .

5. Plebiskit 1920.

Afer ar Plebiskit er Slesvig a zo ken kozh ha brezel 1864. Adalek ar bloaz-se, ar Frañs he doa goulennet ar Plebiskit dre gumun. Gouarnant Napoleon III a vo a-grenn a-du gant an Danmark. Artikl V Feur Prague, savet war ali ar Frañs, a zivize ivez ur plebiskit da zisrannañ ar broadoù e Slesvig an hanternoz. Siwazh ur protokol sinet e Wien d'an 31 here 1878 a zistrujo an artikl V.

D'an 15 a viz ebrel 1919 ec'h asant Kuzul ar Pevar adwelout ar vevenn etre an Alamagn hag an Danmark. (Bann 12 eus Feur Versailles, artikloù 109/114, 28 mezheven 1919.) Ar vro avezo lodennet e teir fastell. Votet e vo dre bastell ha dre gumun. Dalc'het e vo ar Slesvig gant an arme gall hag ar plebiskit a vo aozet dindan evezherezh ur Gomision Etre-vroadel enni ur Breizh-Veurad, ur Gall (Paul Claudel, ur Svedenad, hag un Norvegiad.

Hervez an Danevell kaset ganti da Gouñfereañ ar Gannaded d'an 16 ebrel 1920 setu amañ disoc'hoù ofisiel ar Plebiskit er pastelloù I ha 2. Diviset e oa bet ne vije ket aozet ar Plebiskit en trede mar ne drec'hfe ar mouezhioù a-du gant an Danmark er Bastell 2.

Pastell I.10 c'hwevrer 1920.	75 431	mouezh a-du gant an Danmark,	74.9 %
	25 329	" " " "	Alamagn, 25.1 %
	100 760	en holl.	

Pastell II.14 meurzh 1920.	51 724	mouezh a-du gant an Alamagn,	80.2 %
	12 800	" " " "	Danmark, 19.8 %
	64 524	en holl.	

(JESSEN, p.520.)

D'an 5 a viz mae 1920, ec'h antree armeoù an Danmark er bastell I; ha d'an 20 a viz mae ar bastell II a zo rentet d'an Alamagn.

Mignoned an Danmark a gav da lavarout diwar ar Plebiskit-se. N'eo ket bet roet amzer a-walc'h d'an dud d'en em soñjal. D'an eil, kalz fur-oc'h aozañ ar Plebiskit war-un-dro el lodenn a-bezh he doa votet a-du gant an Danmark e 1867 a-raok ar germanekaat dre gaer ha dre heg ! Zoken e 1920, ar pastelloù I ha II lakaet a-gevret o doa roet ur bras-niver a-du gant an Danmark:

Danmark:	75 431	Alamagn:	25 329
	12 800		51 724
	88 231		77 053.

(KRUSE p.p.19/21 .)

Mignoned an Alamagn, ha zoken Alamanned an Danmark, a zhom stag ouzh bevenn 1920.

D'an 5 a viz gouhere 1920 e voe sinet Emglev Pariz gant Breizh-Veur, ar Frañs, Italia ha Japan. D'an 9 a viz gouhere e perc'hennas Roue an Danmark Slesvig an Hanternoz en anv ar vro.

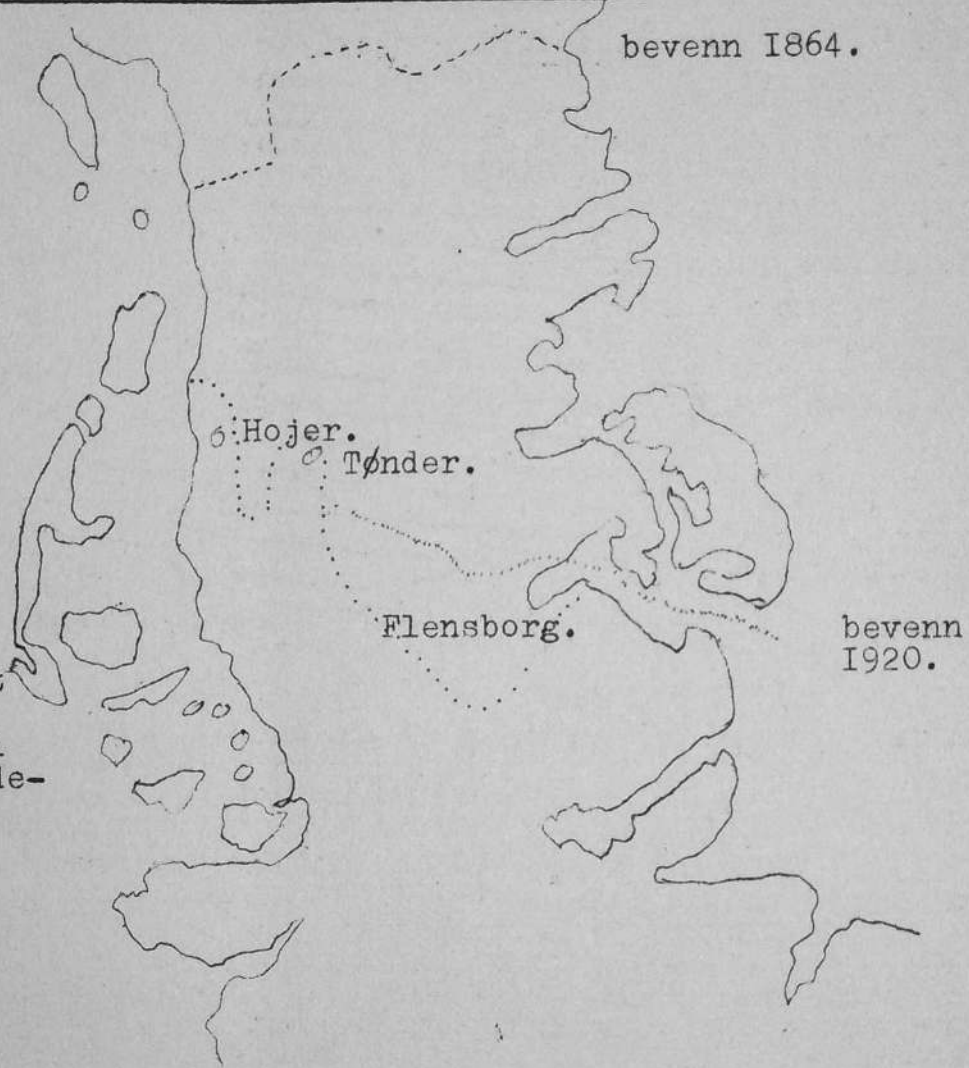
6. Stourm politikel Alamanned an Danmark.

Er ger-stur-mañ e kaver un diverrañ eus politikerezh minorite-enn alaman Slesvig an Hanternoz adalek 1920: Chom feal d'ar bobl alaman, ha bezañ leal e-keñver an stad Danat.

Teir c'hevredigezh a zifenko o gwirioù: ar "Schleswigschen Wählerverein", ("Kevredigezh ar Voterien") ar " Deutschen Schulverein", ("Kevredigezh ar Skolioù") an " Deutschen Jugendverband", ("Unvaniezh ar Yaouankiz Alaman"), renet o zeir gant ar Pastor Schmidt-Wodder.

Ar "Bund für deutsche Kultur" ("Kevredigezh ar C'hultur Alaman") a ra war-dro ar vuhez kevredigezhel, hag en devo

KARTENN AR VOTADEGOU D'AR REICHSTAG E 1912.

bevenn 1864.

bevenn 1920.

..... =majorite danat
war kostez an
hanternoz d'al
linenn e votade-
goù 1912.

(JESSEN.p.54)

Kudennoù DOARE-SKRIVANar GALLEG. !

"Vous me dites: 'Mais si les instances supérieures de l'éducation nationale s'accordent sur la réforme de l'orthographe...' Pardon: la langue n'appartient pas à une secte, fût-elle composée de mandarins. C'est par excellence la religion populaire nationale, et même la seule religion qui soit unanimement pratiquée (avec quelques entorses vénielles) par le peuple français - plus quelques autres peuples. Quant aux enseignants, ils sont faits pour enseigner la langue (et l'orthographe) telle qu'on la leur donne; pour l'expliquer, éclairer ses origines, étudier sa vie et ses moeurs - nullement pour y apporter des changements autoritaires. Si je croyais devoir reconnaître une autorité souveraine, légitimée à détenir ce pouvoir plus que régalien, ce serait aux héritiers et successeurs des quarante mille écrivains qui, en mille ans, firent la langue et la littérature française....."

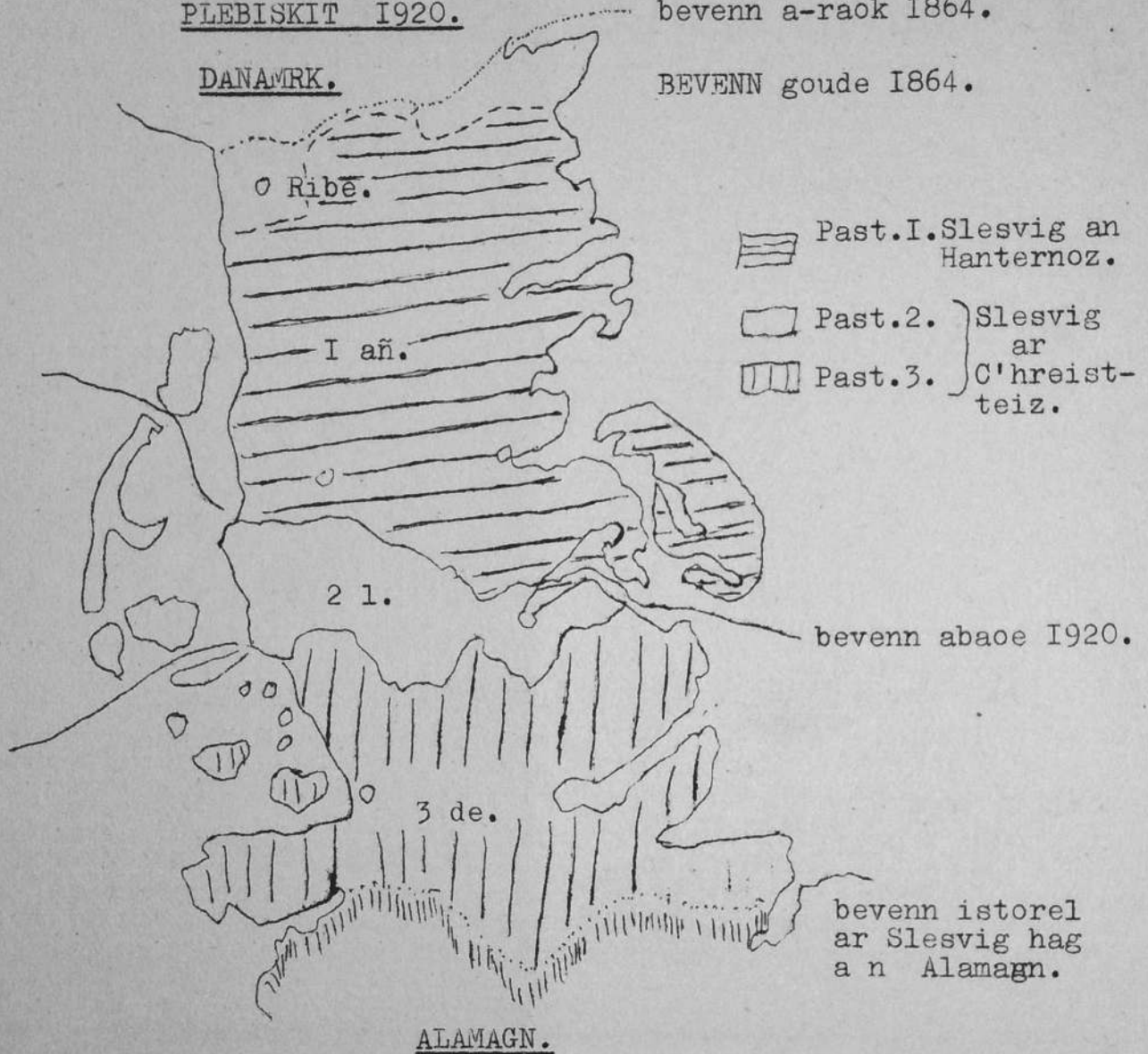
Yves FLORENNE, e-barzh " LE MONDE" , 31/1/57 .

PLEBISKIT 1920.

bevenn a-raok 1864.

DANAMRK.

BEVENN goude 1864.

UL LEVR DA LENN HA DA STUDIAN

HA DA LAKAAT DA D IVEZOUT !.....

"Inventaire des Possibilités d'Implantations Industrielles en Bretagne."

gant Michel Philiponneau, Skolveuriad, doctor war al lizhiri.

Raklavar gant an Ao.Emile Roche, kadoriad ar C'huzul Ekonomikel.

ennañ 170 pajenn, ment 21.27;19 tresadenn ha kartenn; 16 luc'hskeudenn
aerel; 950 lur franko, da gas d'ar C.E.L.I.B. 3, rue du Départ, PARIZ, 14,

K.R.P. 295 41 .Roazhon.

10 000 ezel e 1939. Niver al levraouegoù a yelo war greskiñ eus 13 e 1926 da 74 e 1939; niver an amprestadennoù eus 4 081 da 160 107, ha hini al lennerien eus 426 da 9 529. En tu-hont da se e vez aozet gouelioù a bep seurt; 225 anezho e 1938/1939, gant 45.000 a weladennerien.

A labour kevredigezhel a zo sevenet gant an "Deutsche Selbsthilfe" hag an "Wohlfahrtsdienst Nordschleswig". Ar gevredigezh ziwezhañ-mañ a ra eskennoù bugale etre Slesvig an Hanternoz hag ar pobloù alamanek all. (JURGENSEN, P.p.24/26.)

Pastored alaman a labour e-diabarzh Iliz ar Bobl zanat pe e-diabarzh an "Nordschleswigsten Gemeinde", ur skourr eus Iliz Luterat al Land Schleswig-Holstein.

Ar Mouezhioù Alaman er Votadegoù evit Folketing København.

bloaz	mouezhioù	voterien	%	kannaded.
1920	7 505	52 295	14 %	I diwar 8
1924	7 704	57 448	13.5	I 7
1926	10 422	66 843	15.6	I 7
1929	9 787	68 333	14.3	I 9
1932	9 868	74 397	13.3	I 10
1935	12 617	81 412	15.5	I 8
1939	15 015	94 432	15.9	I 9

(JESSEN p.p.740.)

7. Ar Skolioù Alamanek en Danmark. (1920.1945.)

Adalek 1920 e klasko Gouarnamant an Danmark tizhout an daou bal-mañ: krouiñ Skolioù Danek ha war-un-dro pourveziñ ar vinoriteenn alaman gant un deskadurezh alamanek. Kement-se a c'houlennno un dek vloaz bennak.

An Deskadurezh Izel. (JESSEN p.p.683.696). E 1920 ne chome ken kalz eus ar vistri-skol kozh: darn a oa bet lazhet er brezel, ha darn all a oa distroet pe repuget d'an Alamagn; ar re all a gelennas er skolioù nevez danek pe a gemeras o retred. E 1937 dija, diwar 754 skolaer a gaved e Slesvig an Hanternoz, 578 o doa bet ur stummadurezh zanat ha 167 ur stummadurezh alaman.

Ur c'hemennadur-lezenn eus an 26 a viz mezheven 1933 a lakaas urzh en deskadurezh izel e Slesvig an Hanternoz.

Peder c'hêr, Haderslev, Aabenraa, Sønderborg, Tønder o devo e pep skol ur gevrenn alamanek hag ur gevrenn zanak; goude an trede bloaz - skol e vezo roet etre 4 ha 6 eur a gelennadurezh zanak pe alamanek, bep sizhun. War c'houlenn o c'herent e vezo diskarget ar skolidi eus studi an eil yezh, Alamaneg pe Zaneg.

Er bourc'hioù ha war ar maez, yezh ar boblañs a vezo yezh ar skol, Daneg pe Alamaneg. Pa vo an Daneg yezh ar skol e vo tu da grouiñ ur gelennadurezh ispisial alamanek mar bez goulennet gant 10 % eus ar voterien o deus galloud-a-dad war vugale yaouankoc'h eget 14 vloaz. Komision ar Skolioù a zivizo en diwezh. Pa vo ur strllad voterien, daoust pegen bihan e vefe o niver, dezho galloud-a-dad war 24 bugel e vo kont memes tra.

Pa vo an Alamaneg yezh ar skol, e vo roet etre 4 ha 6 eur a gelennadurezh zanak bep sizhun. Ar gerent o devo atav ar gwir da c'houlenn ma vefe diskarget o bugale eus an eil yezh.

Mizoù savadurioù. Skoazelloù-arc'hant ispisial digant ar Stad a vezo paeet d'ar c'humunioù o devo ranket sevel salioù nevez; betek 3/5 eus ar mizoù.

Goprou. I). E-pad ar 5 bloaz kentañ e roio ar Stad 75 % eus ar gopr-diazez evit ar vistri nevez. Evit ar re all ne bae nemet 20 %.

2). Goude pemp bloaz, mar bez ret mirout ar sistem doubl e paeo ar stad gopr a-bezh ar vistri ha zoken, war-lerc'h diviz ar Ministr, holl frejoù ar wevel, an naetaat hag an tommañ da lakaat war gont ar sistem doubl.

Ar Vistri. Ar re-mañ a ranko bezañ sujidi danat. Gellout a raint bezañ stummet e skolioù normal an Alamagn, met ret e vo dezho tremen un arnodenn war an Daneg. Ar vistri alamanek a bleustro ar skolioù normal Danek a vo roet dezho yalc'hadou da vont da studian d'an Alamagn e-pad 6 pe 8 miz hag a raio un tremen e skolioù alamanek Slesvig an Hanternoz.

Skolioù Prevez. Skolioù Prevez alamanek a voe krouet ivez adalek an derou gant Kevredigezh ar Skolioù Alamanek. O niver a yello war greskiñ etre 1933 ha 1938 dindan levezon an National-Sosialegezh. N'eo ket ret d'ar vistri bezañ sujidi danat. Ar skolioù-se avat a c'hell degemerout skoazelloù-arc'hant digant Ministrerezh an Deskadurezh hervez reoliadur ordinal ar skolioù prevez, gant m'o devo d'an nebeutañ 10 skoliad war o roll e dibenn ar bloavezh sivil a-raok.

Deskadurezh an Eil Derez. Deskadurezh an Eil Derez a zo bet rezhet gant ur C'hemennadur eus ar Ministrerezh eus ar 14/4/1920, ha Lezenn an 30 a viz mezheven 1920 diwar-benn Deskadurezh an Eil Derez e Jutland ar C'hreisteiz (pe Slesvig an Hanternoz).

Peder C'hêr, HADERSLEV, AABENRAA, SØNDERBORG ha TØNDER, odevo bep a c'h-Gymnasium gant ur Gevrenn Alamanek, e-pad 3 bloaz, e- vit ar re a fello dezho kenderc'hel gant o studioù en Alamagn. E 1929 e voe savet en Aabenraa ur Gymnasium Alamanek Prevez a vezo sikouret gant ar Gouarnamant Danat evel pep skol eil-derez prevez. E 1933 ec'h anzavo Ministrerezh an Deskadurezh an "Abitur" - ar Vachelouriezh - alaman, gant ma vo tremenet un arnodenn war an Daneg. An "Abitur" Alaman-se a roio hepken ar gwir da bleustriñ ar Skolioù-Meur hag ar Skolioù Uhel.

D'ar Iañ a viz gwengolo 1938, e oa e Gymnasium Alamanek Aabenraa 194 skoliad: 123 e klasoù ar skol-etre, 24 er C'hlas "Real", ha 47 e klasoù ar Gymnasium.

Skolioù Real. E 1937 e oa e Slesvig an Hanternoz 18 Skol Real; 4 anezho a oa alamanek: 3 fublik ha 1 brevez. Gant an 18 Skol Real-se e vefe ret ivez kontañ evel just kevrennoù "Real" ar 5 Gymnasium meneget uheloo'h.

An Ekzamin Real Alamanek n'oa ket anzavet gant ar Ministrerezh dre ma c'helled gant an diplom-se kaout implijoù-stad. Koulskoude e vez ivez ur boelladenn zanez en tu-hont d'al labourioù alamanek.

Goulennoù ar Vinoriteenn Alaman en Danmark e 1939.

- 1). Un enseller Alaman;
- 2). Ur gomision-skol Alaman; (gwel. notenn e dibenn ar pennad)
- 3). Aotre da zigeriñ klasoù Real gant ar gwir da reiñ testenioù-studi.

Volkshochschule. E 1932 e voe anzavet gant ar Gouarnamant Skol-Uhel ar Bobl Tinglev, krouet e 1908. Etre miz ebrel 1932 ha miz du 1937 e oa bet pleustret gant 389 skoliad: 197 eus Slesvig an Hanternoz, 171 eus ar Slesvig-Holstein ha 21 eus Siebenbürgen ha minoriteennoù alaman all.

Dregantadoù (%) ar vugale er skolioù alamanek

e 1932	1933	1934	1935	1936	1937
14,3 %	15 %	15.7 %	14.9 %	14.7 %	14 %.

Niver ar vugale er skolioù alamanek d'an 31 kerdu 1937.

33 skol publik	gant	1942	skoliad
52 Skol brevez	"	1484	"
en holl 85 skol	"	3426	"

(Ar skolioù "Mittelschule " o doa 178 a vugale d'an 31.12.37)
(JESSEN p.p.697.731)

8. Stourm Minoriteenn Zanat Slesvig ar C'hreisteiz etre 1920 ha 1938.

Pal an Ensav a zo en-diabarzh bodañ ha kennerzhañ an Daniz strewet amañ hag aze, hag en-diavaez goulenñ ma vo doujet o gwirioù! Ul lodenn eus poblañs an Impalaeriezh, hag a gomzo ur yezh estren, ne vo ket enebet outi na gant al lezennoù na gant ar mererezh pa glasko lakaat he broadelezh da vleuniañ; n'he devo ket diaezamant e bet da c'houzañv pa glasko implij he yezh c'henidik er skolioù, er mererezh-diabarzh, hag el lezioù-barn". (Reizhadur Alaman an II a viz eost 1919, artikl 1913). An artikl 147 eñ a aotre krouidigezh skolioù prevez, hag a ziskleir ouzhpenn: "e kelennadurezh ar skolioù publik e chom hep gloazañ ar vugale a zo bet maget gant menozioù disheñvel".

Kevredigezh Slesvig ar C'hreisteiz, krouet d'an 26 mezheven 1920, a skoazellañ da ziskoulmañ kudennoù o fobl, evit kennerzhañ buhez ar spered hag ar C'hultur Danek, hag evit ma v'rint darempredoù bev gant o c'henvroiz a zo o chom en hanternoz da harzoù nevez an Danmark. "Ar gevredigezh-mañ eo a raio war-dro ar votadegoù.

niver an izili	1920	4.700 ezel	1937	3 018
	1921	5 000	1938	2 850
	1933	3 463		

An niver a zo aet war izelaat etre 1933 ha 1939 dindan levezon an National-Sosialisted. Gwelet hon eus e oa bet c'hoarvezet ar c'hontrol gant ar skolioù alamanek en Danmark.

Ar Stourm Sevenadurel D'an 10 a viz c'hwevrer 1921 e voe digoret e Flensburg ul levraoueg gant 3 000 oberenn evit kregiñ. D'an 20 a viz du 1921 e voe lojet en unan eus koshañ ha bravañ ti ar gêr, anvet "Flensborghus", hag a zo bet betek hiziv an deiz kreizenn ar vuhez politikel ha sevenadurel e Slesvig ar C'hreisteiz. E 1925 e vo krouet ur gevredigezh nevez d'ober war-dro al levraouegoù a bresto betek 53 III levr I 1936/37.

Ar Wask. Div gelaouenn bemdeiziek: unan e Daneg "Flensburg Avis", hag unan all er Alamaneg, an "Neue Flensburger Zeitung", a vo anvet diwezhatoc'h "Der Schleswiger" da c'hortoz bezañ mouget e 1937.

Ar Stourm Kevredigezhel. "Kevredigezh-Prestañ al Slesvig", diazezet d'

an IO a viz derdu 1927 a skoazello al labourerien-zouar hag an artizaned.

Strolladoù niverus ar yaouankiz a zo kevreet e-diabarzh "Bodad an Daniz Yaouank".

Stourm Politikel. Setu amañ izeloc'h niver ar mouezhioù danat e Slesvig ar C'hreisteiz, eus 1921 da 1933.

bloaz: 1921	mouezhioù: 4 723	bloaz: 1930	mouezh: I 671
1924	6 761	1932	I 959
1924	4 727	1932	I 367
1925	1 942	1932	I 544
1928	2 215	1933	I 780
1929	4 503	1933	4 658

(JESSEN p.850)

Kevredigezh ar Slesvig ne gemeras ket perzh e Plebiskit Hitler d'an 12 a viz du 1933 war zigarez ne felle ket dezhi emellout en aferioù - diabarzh an Alamagn.

9. Ar Skolioù Danek etre 1920 ha 1939.

E kêr Flensburg. A-raok 1864 e oa 3 skol Zanek e Flensburg; unan anezho he doa 500 skoliad. E 1864 e voent serret o-zeir.

D'ar 26 a viz meurzh 1920, e tigoror ur skol-gumun. Diwar 990 goulenn e virer hepken 239. E 1930 e vo pleustret ar skol-se gant 359 bugel. Adalek 1933 e kaver enni ur mestr bet stummet er skolioù danat. Ur rener danat che devo e 1935, an Ao. Fischer, hag 1937 e vo kresket zoken al lojeiz.

D'ar 5 a viz mae 1921 (?) e krouer "Kevredigezh Skolioù Danek Flensburg hag an Tro-war-droioù". Hiviziken e yelo al lañs gant ar skolioù prevez.

1920. Krouidigezh ur Skol "eal, hini Duborg.

1926. Krouidigezh ar c'hentañ Kindergarten.

Er skolioù prevez e vez kelennet ivez an dud vras. An dud yaouank a vez kaset da Skolioù-Uhel an Danmark diwar goust "Kevredigezh Jutland ar C'hreisteiz, I 559 den yaouank e-kerzh 13 vloaz. Skol 3 " Duborg" a vev diwar skoazelloù-arc'hant digant gouarnamant an Danmark, profoù prevez, legadoù, skodenoù ar gerent. Ar vistri a vez anvet gant "Kevredigezh ar Skolioù" hag aotreet gant ar Penadurezhioù alaman. E 1934 e oa war roll ar vistri 6 sujed alaman ha 5 danat. Niver ar skolidi a yelo buan war gresk:

e 1920 :	17 skoliad	I 925/	363 skoliad
1921	108 "	1932:	365 "
1923	252 "		

Ar Skolioù war ar maez. Kemennadur an 9 a viz c'hwevrer 1926 a aotre digeriñ ur skol brevez pa'z eus IO danvez-skoliad, hag ur skol publik pa'z eus 24 anezho. Ar gerent ne reont ket van en abeg d'an trabas gant an enklaskoù diwar-benn an orin. Kemennadur an 31 a viz kerdu 1928 a c'hourc'hemenn lezel a-gostez an enklask dismegañsus - se; a-walc'h e vo d'ar gerent kinnig o buale hep diskouez o orin danat. Kement-se ' oa ar reolenn abaoe 1920 e skolioù alamanek Slesvig an Nord. E miz ebrel 1926 e krouer ur skol publik zanek en HARRESLEV gant ur mestr alaman. D'an 15 a viz c'hwevrer 1929 e tenner er-maez eus ar skol - se an holl vugale evit o fiziout en ur skol brevez a zigor d'ar 5 a viz ebrel 1929 gant 15 skoliad. Evel e kêr Flensbor, ez ay hivizken al lañs

gant ar skolioù prevez.0 niver ha hini o skolidi a ya war greskiñ betek 1930.

Kindergarten. Tri c'h-kindergarten a gaver e Flensborg ha daou all war ar maez.E diskar-amzer 1938 o doa 120 skoliad.

Leveoù ar skolioù a vez dastumet gant "Kevredigezh-Skol evit Jutland ar C'hreisteiz" ha "Kevredigezh an Harzoù".Ar gouarnamant alaman a ro ur skoazell-arc'hant evit un nebeut skolioù.

Niver ar skolidi etre 1926 ha 1938,war ar maez.

anv al lec'h.	Deiz an digoradur.	niver ar skolidi.																	
Farup	4/5/26	10	9	12	13	13	11	13	15										
Jaruplund	26/5/26	10	13	14	12	10	10	12	16	15	14	16	16	17					
KOBBERMØLLE	4/8/26	13	11	13	15	15	17	19	23	21	16	17	7						
Langbjerg	21/8/29					11	11	13	15	12	10	11	13	15	11				
Slesvig	14/11/30							16	36	61	71	62	74	90	92	88			
Tønning	20/10/35																		
Ladelund	1/12/36											32	29	28	26				10 11

Niver ar skolidi e kêr Flensborg eus 1934 da 1938.

Skol Duborg:	350	340	323	306	285
Skol-gumun :	17	15	19	14	14

Notennoù an Eil Lodenn.

7. Komision lec'hel ar Skolioù, enni 5 -war ar maez - pe 7 ezel -er c'hê-rioù - a zo en he c'harg ober war-dro ar skolioù publik, studiañ ar raktresoù, ar savadurioù, kempenn ar programoù, dibab ar binvioù-keleñn. Bez ' emañ d'he zro dindan evezh Renerezh ar skolioù en Departamant, ennañ ar Prefed, izili komisionoù ar skolioù ha Kuzulier ar Skolioù, a zo en gwirionez un enseller. Un anv brav dibabet evit ur seurt den !

T R E D E L O D E N N .

10. Politikerezh ar Slesvig goude diskar an Alamagn e 1945. (1945/1955)

D'an 8 a viz mae 1945 e oa bet aloubet ar Slesvig gant armeoù Breizh-Veur. Daniz ar Slesvig a glaskas raktal an tu da stagañ o c'horn-bro ouzh ar vamm-vro, an Danmark. D'ar 5 a viz mae 1945, e oa bet krouet dija e København "Komite Slesvig ar C'hreisteiz" evit difenn e wirioù en Danmark, hag ober bruderezh en-dro d'ar gudenn e-mesk ar Re-Unanet.

Meur a notenn diplomaterezh a voe eskemmet etre gouarnamantoù Breizh-Veur ha Danmark. Breizh-Veur, d'an nav a viz gwengolo 1945, a ginnigas unan eus an diskoulmoù-mañ:

- a - un eskemm eus an div vinoriteenn war an daou du eus an harzoù;
- b - stagidigezh Slesvig ar C'hreisteiz ouzh Danmark, hep muiken !
- k - ur plebiskit hep dale gant adaozadur an harzoù diouzh an dis-soc'hoù.

En e respont, d'an 19 a viz here 1945, e nac'he gouarnamant an Danmark ar c'hinnigoù a ha b dre ma oant kontrol d'e venozioù war an Demokratelezh ! Ar c'hinnig k a chome eta an diskoulm gwellañ d'ar gudenn, met ret e oa gortoz evit gwelout ha diazezet-mat e oa c'hoant Slesvigiz da vezañ adstaget ouzh an Danmark. D'e dro e reas avat 4 c'hou-lenn ouzh gouarnamant Londrez:

- a - ma vefe distaget mererezh ar Slesvig diouzh hini Holstein. (Al "land" Schleswig-Holstein a oa bet krouet d'ar 25 eost 1946)
- b - ma vefe kaset kuit diouzh ar Slesvig Repuidi Prusia ar Reter.
- k - ma vefe klevet e ali digant an Danmark pa vefe kaoz eus an Alamagn en emglevioù etrevroadel.

War-lerc'h seurt diskleriadurioù n'o doa ken Slesvigiz nemet un dra d'ober: stourm da adc'hounit o c'henvroiz d'ar menoz broadel. Adalek 1946 e krouer e Flensburg "Kevredigezh Slesvig ar C'hreisteiz". D'an 10 gouhere 1947, e lame avat ar Saozon diganti ar gwir d'ober war-dro ar politikerezh hag e 1948 e voe lakaet war droad "Kevredigezh ar Voterien".

Ar Mouezhioù Danat er Votadegoù etre 1946 ha 1954.

Kreistagswahl	1946	80 000 mouezh	33 % eus ar boblañs a-bezh.	55 % eus Slesvigiz.
Landtagswahl	1947	99 066	33 %	58 %
K.	1948	92 156	25 %	45 %
Bundestagswahl	1949	74 091	21 %	35 %
L.	1950	70 963	21.8 %	38 %
K.	1951	65 609	21.9 %	37 %
B.	1953	43 306	14.4 %	22 %
L.	1954	42 136	17 %	25 %

Izili "Den Sydslesvigsk Forening" ("Kevredigezh Slesvig ar C'hreisteiz.")

1946	II 800 ezel	1949	75 500 ezel
1947	66 300 "	1954	47 100 " (+ 2 000 ezel "Kevredigezh ar Voterien")
1948	74 700 "		

Kannaded Danat.

er Bundestag, bl. 1949/1953	: 1.		
er Landtag, bl. 1946/47	: 4	bl. 1947/50	: 6
bl. 1954	: 0	bl. 1950/54	: 4

er c'huzulioù-kêr: e kêr Flensburg, 1945/1951 : an niver brasañ.
1951 : 14 diwar 39.

er c'huzulioù-kreis: 6 kannad e 6 eus ar 7 kuzul-kreis. (Hini ebet e Kreis Rensborg a zo al lodenn vrasañ anezhañ en tu-all d'an Eider.)

II. Kudenn ar Repuidi.

Unan eus pouezusañ kudennoù Bro-Alamagn ha Slesvig goude 1945 a voe hini repuidi ar Reter. War-dro 1946/1947 e oa ken niverus ar repuidi er Slesvig ha poblañs c'henidik ar vro. Korn all ebet eus an Alamagn n'en doa degeret kemend-all. An Danmark zoken a roas bod da 200 000 anezho diwar he c'houst. Pa lenner ar skridoù embannet etre 1945 ha 1950 gant Slesvigiz, o c'haver rust ha garv, zoken digalon e-keñver Repuidi ar Reter o doa bet kement da c'houzañv a-berzh Poloniz hag ar Rusianed. Ur beleg eus Prusia ar Reter, a gonte din _____, e oa bet eno lazhet un drederenn eus ar boblañs, diblaset un drederenn all, ha tec'het kuit an drederenn ziwezhañ da Alamagn ar C'hornog gant skoazell ha dindan gwarez ar brizonidi c'hall !

Met evit kompren emzalc'h Slesvigiz e-keñver tud ken reuzeudik ez eo ret derc'hel kont eus kement-mañ :

- 1 - Ar repuidi a oa anezho Slaved Germanekaet o doa graet berzh Prusia en amzer dremenet. (anvioù ar gatoliked a bleustre Iliz Flensburg a echue holl e -SKY ha-SKA !)
- 2 - O broadelezh a oa lakaet en argoll gant un niver ken bras a estrañjourien.
- 3 - Evit ar Pennadurezhioù alaman, ar Repuidi n'oant ket estrañjourien met sujidi alaman, dezho an hevelep gwirioù hag _____ ar Slesvigiz er Slesvig. E pep stumm e vezont sikouret da annezhañ er vro nevez: pres-tet e vez dezho arc'hant da brenañ staliou, ha savet dezho mereurioù nevez-flamm war an douaroù n'int ket poblet stank a-walc'h.
- 4 - Alies ne chom gant Slesvigiz nemet un dra d'ober: divroañ evit reiñ plas d'ar re all; pezh o deus graet a-vilieroù.

D'ar mare, miz eost 1955, ez eo aet afer ar Repuidi war wellaat er Slesvig. Un drederenn eus ur boblañs a 500 000 a zo anezhi repuidi. Kalz a dud dilabour a zo c'hoazh koulskoude ha daoust ma ne vez diblaset den ebet ken dre heg, e kuita meur a hini ar vro evit mont da glask e chañs er c'hêrioù bras evel Hamburg pe g-Kiel, pe d'ar c'horniadoù ijinerezhel. Diwar 3 den o tivroañ ez eus 2 repud hag I Slesvigad, ha mar demañ war vihanaat niver ar repuidi a zilez, hini Slesvigiz a ya war greskiñ. War-dro 1960, dindan 5 bloaz, e vo stabilaet pep tra. Neuze e vo 25,30 % ar repuidi eus ar boblañs a-bezh.

I2. Ar Skolioù Danek .1945 -1955.

Linenn kresk-ha-digresk ar Skolioù Danek a heuilh hini ar Gostezenn Bolitikel. War-lerc'h darvoudoù 1940/1945, gwellañ tra o doa Daniz ar Slesvig d'ober evit diskouez o broadelezh a oa kas o bugale da skolioù danek. Pezh a rejont. "et e voe sevel skolioù nevez, pezh a voe graet ivez. E 1947 e oa 60 skoldigor gant 13 000 skoliad, met ezhomm e oa eus 107 skol nevez evit seveniñ goulennoù an holl gerent en em sante, d'ar mare, danat. Neuze en em gave ivez ar gostezenn bolitikel en he c'hreñvañ. Brav hag aes eo d'an Alamaned diskouez ez eo bet Emsav 1945/1947 frouezh "Brezel Kulturel" an Danmark, ha nann ul luskad ganet e koustiañs ar bobl!

Niver ar skolioù hag ar skolidi.

Deiziad.	15 ebril 1953.	15/4/54	15/4/55.
Skolidi	9 985	8 861	7 667
Kindergarten	+ 785	+ 924	+ 872
Skolioù	87	91	89
Kindergareten	+ 10	13	12

Emglev Kiel. "Emglev Kiel", (Kiel a zo kêrbenn al land "Schleswig-Holstein") , a voe sinet etre gouarnamant al Land hag ar "Sydsleswigske Forening" - Kevredigezh Slesvig ar C'hreisteiz - , a anzav:

- 1- ar gwir da dedañ ar c'hultur danek;
- 2- ar gwir d'implij ar yezh gant frankiz;
- 3- ar gwir da sevel skolioù;
- 4- ar gwir evit ar gerent , Daniz ha Friziz, da zibab ar skol.

Diazezañ a reas ouzhpenn ur C'homite Alaman-ha- Danat d'ober war-dro an tabutoù.

Mererezh ar Skolioù. "Kevredigezh ar Skolioù Danek" a ra war-dro ar skolioù. Burevioù ar C'huzul-Ren a zo e Skol Duborg, e Flensburg. En he c'harg emañ paeañ ar savadurioù, ar vistri, al levrioù ha skoazellañ ar gerent da gas o c'hrennarded da skolioù en Danmark.

E 1951 gouarnamant Kiel a bae 80 % eus ar priz a gouste ur bugel en ur skol alaman, pezh a rae 108 D.M. evit pep bugel e 1951, en holl: 1 900 800 D.M. Abaoe 1954 ne bae ken nemet 50 %, en holl : 1 200 000 D.M. En gwirionez ar 50 % -se nebaeont ket an hanter eus an dispignoù, met 30 % hepken. Ar skolioù alaman o deus kalz re a vugale e pep klas, betek 50 ha 60, ha dre se ne goustont ket ken ker.

Gouarnamant an Danmark a bae 60 % evit 86 skol. An 10 % diwezhañ a vez kinniget gant partikulieren. En tu all d'an Danevirke 2 eus an 3 skol a vev hepken diwar profoù prevez.

Yezh ar Skolioù. An darn vrasañ eus ar vugale a gomz Alamaneg-Izel er gêr hag etrezo war ar porzh-skol. Rouez-tre ez eo ar re a gomz Daneg gant o zud; peurlvuiañ e vezont bugale kelennerien pe implijidi ar Stad Danat er Slesvig. Bez'ez eus koulskoude war ar vevenn, ur gêriadenn bennak hag a gomz c'hoazh an Daneg. Hervez un enklask alaman 1,8 % eus Slesvigiz a gomzfe Daneg; 50 % eus ar boblañs en ur bastell - vro a 23 kumun.

Daoust da se e vez roet ar gelennadurezh penn-da-benn e Daneg. Lavaret e vez d'ar vugale ez eo an Daneg yezh o mammvro, an Danmark, ha desket e vez dezho he c'hanaouennoù ha lakaet he banniel atav war greiz burev ar mestr-skol.

Gant bugale ar c'hindergarten ne vez kavet diaezamant ebet. Dindan ur bloavezh e vezont Danegerien gant skoazell kanaouennoù, c'hoarioù, kontadennoù displeget dezho dirak taolennoù ha levrioù skeudennaouet. Mont a reont zoken betek komz Daneg etrezo.

Er Volksschule, an Nann-Danegerien o devez ezhomm war-dro 3 miz evit adtapout o c'hamaladed. Pa zeu vakañsoù miz eost e vezont kaset da dremen 4 sizhun e familhoù danek en tu all d'an harzoù hag e tistroont d'ar gêr ampart-tre war yezh o mammvro.

80 % eus ar vistri a zo sujidi alaman, graet ganto o studioù en Alamagn, ha gonezet ganto an "Abitur" alaman pe zanat.

Kelennadurezh an Alamaneg. An Alamaneg a vez kelennet evel eil yezh. An daou vloavezh kentañ e vez 4 c'hentel ar

sizhun: 45 mn.4 .Ar bloaz kentañ e vez lakaet ar skolidi da gomz dreist-holl; an eil bloaz da lenn ha da skrivañ un tamm. Arabat ankounac'haat e komzont dija er gêr Alamaneg, pe gentoc'h Alamaneg-Izel.

Adalek an trede bloavezh o devez etre 6 hag 8 kentel ar sizhun: lenn skrivañ, yezhadur, lennegezh, douaroniezh hag istor an Alamagn, hag ar gelennadurezh war devezioù ha gwririoù ar geodediz alaman.

Talvoudegezh ar Gelennadurezh. Hervez ar gelennerien deskamant o skolidi a dalvez hini o c'henvroiz bihan en Danmark.

O anaoudegezh eus an Alamaneg a vefe kenkoulz ha hini bugale ar skolioù alamanek, hag hen diskouez a reont pa vez ret dezho fleustriñ diwezhatoc'h. Ur plac'hig vihan, hag a oa bet ar Frizeg he yezh c'henidik, goude bezañ tremenet en ur skol Danek a oa da gentañ evit an Alamaneg en Arnodenn-degemer er "Mittelschule".

Kudenn ar Frizeg. Frizeg an Hanternoz a zo rannet e tri dialekt a vez skrivet gant daou zoare disheñvel. Ar Frizegerien int-o-unan a zo rannet e div gostezenn: ar re a zo troet gant an Danmark, hag ar re a zo troet gant an Alamagn. N'eo ket souezhus eta ez afe o niver war zigreskiñ bep bloaz abaoe 1920 dreist-holl. Etre 10 000 ha 15 000 e vefe anezho c'hoazh koulskoude.

Kêr Nibøl, hag a zo aet war c'hermanekaet abaoe m'eo deuet da vezañ kêrbenn ur c'h-Kreis, a seblant bezañ kreizenn ar Frizegva. Ar skol danek - Volks ha Mittelschule - a zo renet gant ur Frizeger mat. War-dro 100 skoliad a zo enni ha 20 % a gomzfe frizeg er gêr. Div gentel frizeg a vez roet d'an holl adalek an eil bloaz-skol. Desket e vez dezho zoken douarniezh ar c'horn-bro hag an istor dre ar ar frizeg. Teir skol en holl a gelennfe ar frizeg. Lavaromp c'hoazh n'eus tamm frizeg ebet en arnodennoù.

An draig-mañ a ziskouezo mat meskailhez ar yezhoù: mab rener skol danek Nibøl a gomz frizeg gant e dad, daneg gant e vamm (a zo un danadez) hag a ra e studioù e Frizeg, Daneg hag Alamaneg !

Al lodenn vrasañ eus ar Frizegerien vihan a yafe d'ar skolioù alamanek e-lec'h ma vez kelennet nebeut-tre o yezh.

Kelennadurezh an Daneg er Skolioù Alamanek. E Kêr Flensburg e vez kelennet an Daneg er skolioù Alamanek adalek ar 5^{et} klas. Ar c'hentelioù, diret, a vez roet da 30 % eus ar skolidi, ar 70 % all a heuilh kentelioù war ar Saozneg a zo brasoc'h e dalvoudegezh kenwerzhel. Desket e vez d'ar vugale komz, lenn ha skrivañ gant skolaerien hag o deus bet bevet en Danmark.

Kudenn an arnodennoù er skolioù-etre. An "Abitur" Danek ne dalvez ket evit ar skolioù-meur alaman. Kaoz a zo eus sinañ un emglev etre an daou c'houarnamant da reiñ talvoudegezh d'arnodennoù an div vro en eil hag eben.

13. Ar vuhez kulturel, relijiel ha kevredigezhel danek.

Ret eo evel just suraat amzer-da-zont ar vuhez danat ha danek en-diavaez ar skolioù; setu ar pezh a glasker tizhout dre an obereñoù hag an emsavioù a bep seurt a vo studiet ganeomp bremañ.

Emsav ar Yaouankiz danat a gonte 78 kelc'h gant 6 546 ezel e 1955.

Ar Wask. "Flensburg Avis", e Daneg; 7 000 kourmanter e 1945,
11 000 " e 1955,

"Heimat Zeitung", en Alamaneg, 7 000 lenner e 1954.

Nac'het eo bet ouzh ar c'helaouennoù-se embannoù ofisiel al "Land" hag ar Republik Federal, daoust ma vezont degemeret holl gant kelaouennoù Alamanek an Danmark dre urzh gouarnamant København.

Al Levraouegoù. 87 levraoueg zanek a zo strewet dre Slesvig ar C'hreisteiz, enno war-dro 270 000 levr. Abaoe 1943 e vez ret paeañ 3 %, ha diwezhatoc'h 4 % a druajoù war al levrioù Danek importet, pezh ne vez ket ret ober evit al levrioù saoznek ! E-kichen e kaver 400 levraoueg alamanek gant ur milion a levrioù.

Abadennoù Kulturel. E 1954 e oa bet roet 37 abadenn pezhioù-c'hoari ha 16 abadenn sonerezh gant strolladoù ha lazioù Danat.

Servijoù Kevredigezhel. Pemp kuzulier dant a zo e servij al labourerien zouar. Medesined ha medesined-dent ha ra war-dro bugale ar skolioù ha 5 ospital a zo digor hogos d'an holl dud klañv. War c'houlenn ar gouarnamant alaman ar 5 ospital-se avo serret an eil war-lerc'h egile e-doug ar 5 bloaz a zeu. E 1960 e vint klozet holl eta.

An Iliz. E 1945 e oa 3 fastor danat e Slesvig ar C'hreisteiz; e 1954, 21; hag e 1955, 26. Paeet e vezont gant ar gouarnamant danat. Bez' o deus ilizoù dezho o-unan mat allies e kanont o ofisoù er skolioù. Daoust ma'z eo luteran an Iliz Danat evel Iliz Protestant an Alamagn ez eo trenk a-walc'h an darempredoù. N'int ket deuet a-benn d'en em glevout war niver ar bloavezhioù katekiz rekis evit ar Gonfirmasion a zo ar lid bras relijiel evito, na war al lidoù nag ar yezhoù da vezañ implijet en ilizoù. Evit ar Gonfirmasion e feurm ar bastored danat ul iliz alaman evit 30 D.M. bep tro.

Unan eus ar bastored yaouank a zisplege din aked an Iliz Danat da reiñ d'ar Slesvigiz un deskadurezh relijiel en o yezh -pe da vihanañ gwriziennet en istor relijiel o mammvro - dre ma n'hell ket an den distagañ ar vuhez relijiel diouzh kultur pep pobl.

I4. Ar skolioù Alamanek en Danmark.

E 1945 a e serras Gouarnamant Danmark ar skolioù Alamanek. Tamall a raed da vistri-skol bezañ "kenlabouret" gant "enebourien ar Vro. Evit Alamaned an Danmark avat, soudarded Hitler n'oant ket enebourien ! Met war an tu all ar gasoni a vage Daniz enep dezho a darzhas e 1945. Kalz a sujidi Danat a voe lazhet, prizoniet pe laeret diganto o madoù. Bezioù soudarded alaman zoken a voe disakret. 54 skol brevez a voe kemeret. Gymnasium Aabenraa ha Skol-Uhel Tinglev a zeuas da vezañ kazarnioù.

E miz genver 1946 e voe diggret klasoù alamanek e skolioù danek hag e gouhere ; e voe embannet ul izenn nevez d'aotren krouidigezh skolioù alamanek prevez adarre.

Mererezh ar skolioù Prevez, a zo lakaet etre daouarn an "Deutsche Schule and Sprache Verein". (Kevredad ar Skolioù hag ar Yezh Alamanek.) Ur skoazell-arc'hant a zegemer digant ar Gouarnamant evel holl skolioù prevez ar vro. Ar skoazell-se a sav betek 80 % eus ar mizoù er skolioù bras, ha 60 eus mizoù ar skolioù bihan, a zo koustusoc'h. Ar peurrest a vez dastumet en Alamagn pe brofet gant Gouarnamant Bonn.

Yezh ar Skolidi. War-dro 30 000 ezel a vefe oc'h ober minoriteenn

alaman an Danmark. Al lodenn vrasañ anezho a seblant bezañ degemeret da yezh pemdeziek an "Daneg-Izel", dialekt ar Jutland. Ar re all a gomz an Alamaneg-Uhel; bez' ez int diskennidi renkadoù des-ketañ ar gevredigezh: bourc'hizien, implijidi-stad ha kenwerzhourien. En ur c'hlas a 23 skoliad en Aabenraa en em gave 10 hepken hag a gomze Alamaneg er gêr; an 13 all a rae gant an Daneg.

Niver ar Skolioù. "Kevredad ar Skolioù hag ar Yezh Alamanek" en deus ad-prenet 13 skol gozh evit 550 000 kurunenn danat ha savet 16 skol nevez. 29 skol a zo bremañ eta - e 1955 -, enno 962 bugel, ha kaoz a zo eus digeriñ reoù all c'hoazh.

Ar gelennadurezh, roet penn-da-benn en Alamaneg, a heuilh ar programoù danat.

E-pad tri miz kentañ ar bloaz-skol kentañ e vez komzet an div yezh ouzh ar vugale, met adalek an eil trimiz e vez desket dezho lenn en Alamaneg. Kaset e vezont ivez, e-pad ar vakañsoù, d'an Alamagn, d'en em varrekaat war ar yezh komzet.

Kelennet e vez ivez, evel just, yezhadur ha lennegezh an daneg, istor ha geografiezh ar vro, 2 eur ar sizhun e-doug an eil hag an trede bloaz-skol, 6 eur ar sizhun da c'houde. Hervez ar vistri, Daneg o bugale a zo kerkoulz ha hini re ar skolioù danek. Ha neuze kalz eus ar grennarded a zibab skolioù teknikel danat, kentoc'h eget re an Alamagn, dre ma vez aesoc'h dezho kaout ur vicher diwezhatoc'h.

Er "Mittelschule" e vez studiet ouzhpenn ar Saozneg. Er c'hlas "real", en abeg d'an arnodennoù e vez diret ar c'hentelioù danek.

Ar vistri-skol. a zo al lodenn vrasañ anezho sujidi danat graet ganto o studioù en Alamagn. Goude bezañ gonezet an "Abitur" e tremenont daou vloavezh en ur "Skol a Bedagogiezh" (Skol Normal).

15. Ar vuhez kulturel, kevredigezhel ha relijiel alamanek.

War-lerc'h heskinerezh ha distruj 1945 ez eo deuet a-benn ar vinoriteenn alaman da adsevel ur Vuhez Alamanek dre grouiñ kevredigezhioù ne vez; ar re bennañ a zo:

- "Bund Deutscher Nordschleswiger", ur gevredigezh politikel dezhi 32 kelc'h;
- "Deutsche Schule und Sprache Verein", kevredigezh ar skolioù, dezhi 26 kelc'h er c'humunioù.
- "Deutsche Jugendverband für Nordschleswig", kevredigezh ar yaouankiz;
- "Sozialen Frauen dienst" a c'hopr 7 klañvdiouerez da skoazellañ ar mammoù.
- "Kameradschaftshilfe Nordschleswig", da sikour familhoù ar soudarded-emouestlidi marvet e servij an Alamagn ha n'o deus retred ebet.
- "Landwirtschaftliche Hauptverein für Nordschleswig", d'ober war-dro al labourerien-douar.

Ur gelaouenn nevez, pemdeziek abaoe 1945, a zo bet adsavet dindan an anv: "Der Nordschleswiger". 40 levraoueg a zo bet addigoret ha 4 c'hêr o deus ouzhpenn un "Ti Alaman" a zo e bal skoazellañ holl skouroù ar vuhez kulturel.

Peder farrez a zo dalc'het bremañ - e 1955 - gant an "Nord-Schleswigsche Gemeinde", Iliz Luterat Schleswig-Holstein. E peder c'hêr all e kaver pastored alaman eus "Iliz ar Bobl Danat". Bez' ez eus en holl 10 pastor d'ober war-dro ezhommaoù speredel izili ar vinoriteenn alamanek.

16. An amzer-da-zont.

Evit an Alamaned ez eo bet divizet da vat an harzoù e-tre an div vro; arabat hervezo distreiñ war ar gudenn-se. Un dra a glas-kont hepken; "Mirout en Slesvig an Hanternoz ar pezh a zo alaman hag adc'honit e Slesvig ar C'hreisteiz ar pezh a oa alaman hervez ar gwir". (JURGENSEN, p.55)

Pal Daniz a zo disheñvel a-grenn. Fellout a ra dezho adstagañ, abred pe ziwezhat, Slesvig ar C'hreisteiz ouzh ouzh ar Vammvro. Da c'hortoz setu amañ program ar S.S.W. (Kevredigezh ar Voterien)

- 1- distagañ ar Slesvig diouzh an Holstein e-keñver mererezh;
- 2- diblasañ ar repuidi;
- 3- reiñ tu da Slesvigiz ar C'hreisteiz da zivizout amzer-da-zont.

Ur c'hammed war-du ar peoc'h eo bet an daou ziskleriadur heñvel sinet war-un-dro gant an Ao. Konrad Adenauer, Kañseller ar Republik Federal Alaman, hag an Ao. H. C. Hansen, Prezidant Ministred an Danmark, unan diwar-benn ar vinoriteenn Zanat, hag eben diwar-benn ar vinoriteenn Alaman. Un tañva eus an diell-se a vo kavet e troidigezh al lodenn II:

- 1- Pep den en deus frankiz da rein e anv d'an Emsav Broadel Danat ha da Emsav ar C'hultur Danat hep na vefe harzet outañ pe gontrolet gant ar pennadurezhioù;
- 2- Izili ar Vinoriteenn Zanat hag o c'hevredigezhioù a c'hell implij ar yezh a garint, dre skrid pe dre gomz; implij ar yezh el lezioù-barn hag er burevioù-mererezh a voaozet hervez reolennoù savet a-ratozh;
- 3- Izili ar Vinoriteenn Zanat ne vint ket dispartiet diouzh ar sujidi all e-keñver ar skoazelloù kevredigezhel hag ar sikourioù a bep seurt roet gant ar pennadurezhioù;
- 4.-Anzav a reer ezhomm ispisial ar Vinoriteenn Zanat da virout darempredoù relijiel, kulturel, ha micherel gant an Danmark. (Das Ergebnis, p.p.2.3.)

Notennoù an Trede Lodenn.

10. Reolenn ar 5 % he deus lakaet ar Slesvigiz danat da goll o c'hannad el "Land". Hervez ar reolenn-se ez eo ret kaout 5 % eus ar mouezhioù evit mont e-barzh. En aner, betek-hen, ez eus bet klasket lakaat ar reolenn-se da dalvezout evit ar Slesvig hepken ha nann evit al "Land".

11. Ar Slesvig an deus 5 140 km².

Poblañs e 1933	360 000 a dud,	e 1939	395 000 (gant ar
e 1946	350 000		soudarded)
	+ 335 000 a repuidi,		
en holl	685 000		
e 1954	390 000		
	+ 170 000 a repuidi,		
en holl	560 000		

(TATSACHEN, p.I)

Sikourioù d'ar repuidi: D'an artizaned ha d'ar goñversanted e vez pres-
tet arc'hant evit un interest izel-tre. 5 000 D.M.
da bep hini; war-dro 500 000 Lur gall. D'al labourerien-douar e prester
10 000 D.M. evit prenañ ur vereuri, ha 5 000 D.M. diwezhatoc'h evit dresañ
anezhi. Ar berc'henned ne baeont ket trujoù-leve pe kantvet-diner pa wer-
zhont pe feurmont d'ur repud.

38 000 ha douar a zo bet diberc'hennet war
an harzoù, e parrezioù danek ha frizek, evit sevel mereurioù evit repuidi
pe alamaned vat eus ar Slesvig.

E kêr Harreslev ez eus bet savet 98 lojeiz
nevez: 24 a zo bet roet da repuidi eus ar gêr, ha 72 da repuidi eus kêrioù
all.

Enebiezh ha kasoni a sav diwar gement-se enep ar Sla-
ved hag ar Gatoliked ! Maered Lyksborg ha Slesvig o deus roet o anv d'ar
Gostezenn Danek en abeg da se.

Me va-unan a sante e selle an dud a-gorn
ouzhin er straedoù: dre ma oan beleg katolik e oan sur-mat ur repud ! Va
ostizien a lavare din n'oant ket souezhet tamm ebet a gement-se .

12. Trabasoù. Aes eo gwelout eo aet war zigreskiñ niver ar skolioù danek
ha niver ar skolidi e-doug ar bloavezhioù diwezhañ. Meur a
abeg a zo war-se:

a - Da gentañ ar familhoù ha na oa ket gwriziennet enno don ar menoz bro-
adel o deus troet kein d'an Emsav p'o deus gwelet ne zeue ket buan
a-walc'h o huñvre da wir. Arabat ankounac'haat ez eo hedro ar bobl e
pep lec'h dindan an heol.

Kalz tud ivez a oa bet, moarvat, gonezet d'an
Emsav gant ar profoù-boued ha diñhad kinniget gant gouarnamant an
Danmark da izili ar vinoriteenn goude darvoudoù 1945.

b - D'an eil, goude ar brezel eoa pourvezet fall a-walc'h ar skolioù ala-
manek. Diouer a skolioù hag a vistri e oa. He a vugale a gaved e pep
klas, hag a-wechoù zoken e rankent mont d'ar skol a bep eil: ur rummad
d'ar beure, hag ur rummad all d'an abardaez.

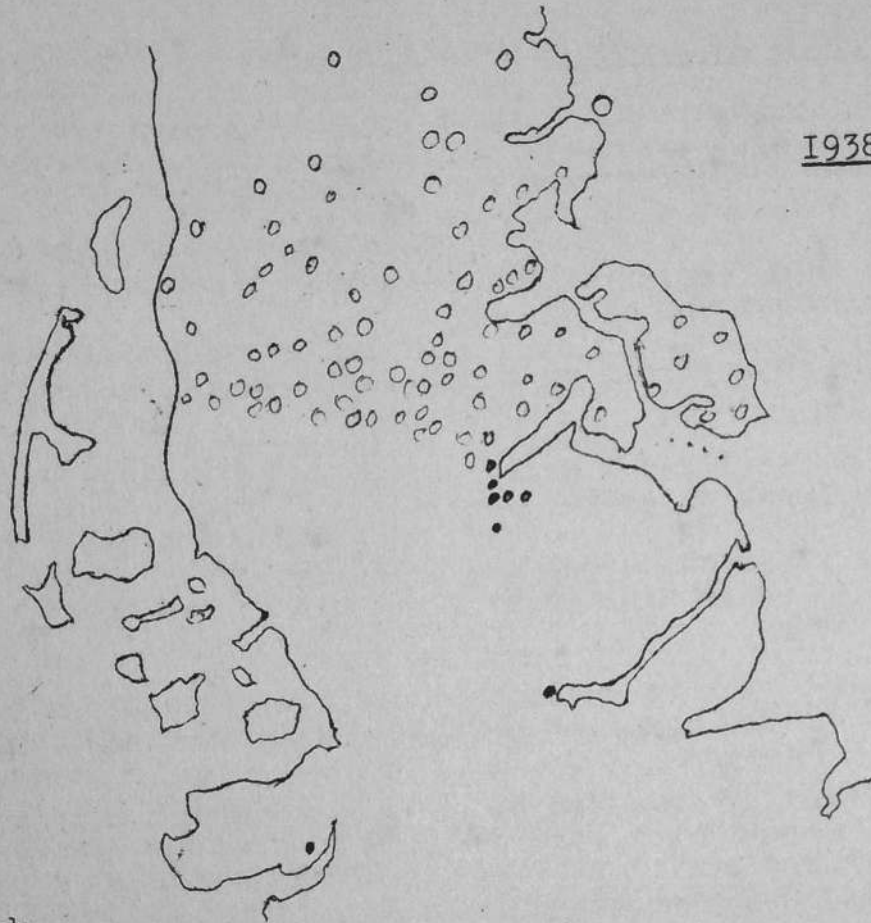
k - Ar pennadurezhioù alaman o deus klasket trabas alies ouzh kerent bu-
gale ar skolioù danek. Urroll hir a-walc'h eus an aferioù-se a vo ka-
vet e "Attitude des Autorités Allemandes envers le Danisme au Sud-
Slesvig, Octobre 1952, décembre 1954. "

13. An Ilizoù. " Sur le terrain religieux, la population du Land se mon-
tre aussi nationaliste que sur le terrain politique. Le Syn-
node Luthérien du Schleswig-Holstein est particulièrement solidaire de
l'Eglise Evangélique Luthérienne unie au rest de l'Allemagne, sortie ainsi
de sa vieille position d'autonomie culturelle. Quant aux Catholiques, qui
viennent de prendre dans le pays une importance perdue depuis la Réfor-
me, ils regardent du côté de l'Evêché d'Osnabrück qui devient désormais
le chef de nombreuses communautés catholiques". LE ROUX p.163.

14. Ar Germaneg e skolioù an Danmark. A-hed an harzoù, un nebeut skolioù
a gelenn ar Germaneg teir eur ar
sizhun adalek ar 5et bloavezh-skol. Ar skolioù all, p'en em gav ur skolaer
barrek a gelenn ar Saozneg.

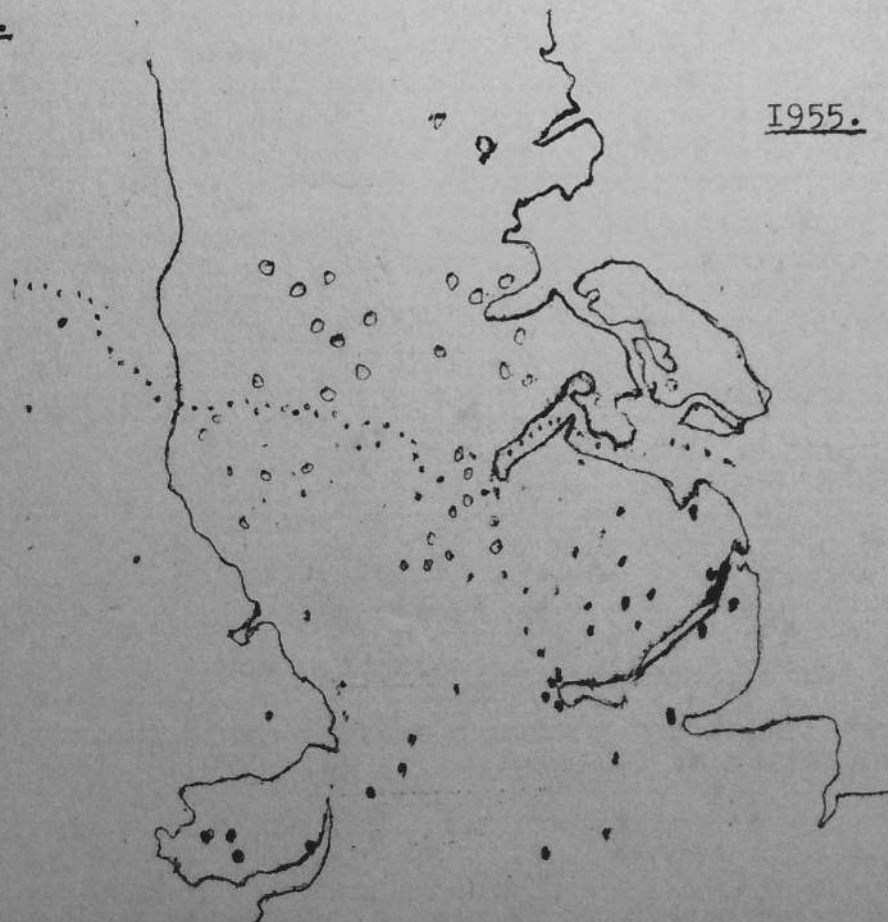
KARTENN AR
SKOLIQU.

1938.

Skol Alamanek.
Skol Danek .

1955.

K L O Z A D U R I O U .

Eus ar studiadenñ-mañ, ker rouestlet hag ar c'hudennoù he deus klasket pleustriñ warno, e c'hellomp tennañ un nebeut klozadurioù.

1-) Daoust d'ar rebechoù a ra an eil pobl d'eben, hon eus kejet amañ gant div vro, daou c'houarnamant hag a anzav gwirioù kulturel ar minoriteennoù broadel, hag a glask daoust da ziaezamantoù a bep seurt lakaat da dalvezout ar gwirioù-se.

2-) Doujañs a vager diouzhtu evit an div pobl-se hag a stourm ivez ken kalet da virout o broadelezh. Hep ober fae war den, na magañ kasoni o deus komprenet he zalvoudegezh denel, hag he lakaat a-us d'ar gonidoù danvezel.

3-) Ar Skol a zo ur benveg-stourm eus ar c'hentañ pa ouzer ober ganti gant barregezh ha karantez wirion evit ar vugale. Ha tu a zo da gelenn ar re vihan dre ur yezh ha n'eo ket bet hini oc'havell, hag a zo neoazh hini o Mammvro. Dre ar yezh-se e c'heller ivez ar surañ addihuniñ enno ijin o bro a vezo ahend-all, marteze, barnet da chom kousket dindan gwiskad paour pe lorc'hus ar c'hultur estren. Ne seblant ket e vefe bet graet gaou ouzh digoridigezh na kompouez o spered.

4-) Ret eo krouiñ en-dro d'ar skol ur vuhez kulturel ha kevredigezhel. N'eo ket hepken evit addihuniñ ar spered broadel, met ivez evit skoazellañ ar yezh nevez desket ha da loskaat ar striv war an tachennoù-se; anez-se e teu spered an den da skuizhañ ha da zigalonekaat. Ar pal a dle bezañ lakaat degemerout ar yezh voradel evel yezh ofisiel.

5-) Arabat deomp keñveriañ kudenn ar Brezhoneg gant hini an Daneg er Slesvig ar C'hreisteiz, pe hini an Alamaneg en Hanternoz. Mar deo ar Brezhoneg c'hoazh ur yezh vev-tre e-skoaz an div yezh-se en div vro-se, ne deo nemet ur yezh vihan, ha n'he deus ket d'he skoazellañ ur vro dieub dezhi ar-c'hant, diplomaterezh, skiant-prenañ war dachenn ar gelennadurezh hagul lennegezh pinvidik. En Breizh pep tra aoz da grouiñ war dachenn ar gelennadurezh dre ar yezh vroadel.

Met an Danmark n'eo ket brasoc'h na poblekoc'h eget Breizh. Ar pezh o deus graet Daniz gant o yezh baour e-doug an XIXe kantved a c'hellomp-ni ivez ober gant hor Brezhoneg mar lakaomp er stourm oll nerzhioù hor spered hag hor c'halon.

Kudennoù DOARE-SKRIVAN ar Galleg !

"La réforme de l'orthographe ressemble au serpent de mer. Périodiquement la question revient sur l'eau, fait de grands ronds et des remous. Et, n'en déplaise à M. Beslais, il s'agit bien d'un monstre.... Abel Hermant l'a dit nettement: ' Qui gâte la langue ,gâte l'esprit'. Et pourtant , il connaissait et reconnaissait même que tout autre les anomalies de la grammaire. Ecoutez-le encore: 'Il est absurde d'écrire honneur avec deux n et honorable avec une seule, tout le monde est d'accord sur ce point; mais je gagerais que si demain l'Académie prenait fantaisie de décréter qu'honneur s'écrit avec une seule n , tous les Français qui n'appartiennent pas à la Compagnie (c'est la majorité) se feraient tuer pour l' n double par esprit de contradiction. Ils n'auraient pas si grand tort vu que l'Académie se serait mêlée de ce qui ne la regarde pas et n'aurait pas volé une leçon.' Car ni l'Académie ni les ministres n'ont le pouvoir de corriger les lois du langage. Ils ne peuvent qu'entériner l'usage, cet usage qui ne s'abolit ni ne s'instaure. à coups de décrets." PIERRE LAGARDE er galaouenn " LA CROIX DE PARIS"

B. Danmark.

DEREZ KENTAN.

Kindergarten.

Skol Izel: eus 7 da II vloaz. (4 bloaz)

Arnodenn-degemer en eil derez.

EIL DEREZ.

Skol Izel : II da I6 vloaz.
(5 bloaz).

Skol "Real" : eus II da I5 vloaz.
(4 bloaz)

Gymnasium pe Klas "Real": I bloaz.
eus I5 da I8 vl. (Arnod. "Real".)
(arnodenn "Abitur".)

Notenn: ar ger "Abitur" a zo, en Alamaneg, un diverradur evit":
"Abiturientenprüfung."

III ROLL ANVIOU AR C'HERIOU.

Er studiadenenn-mañ ez eo bet lakaet holl anvioù ar Slesvig e Daneg.
Dindan amañ e vo kavet ur roll eus an holl anvioù e Daneg hag en Alamaneg.

Alsø	Alsen	Rødding	Rødding
Aabenraa	Apenrade	Rømø	Røm
Aventoft	Aventoft	Ringsborg	Rendsburg
Brøns	Bröns	Sild	Sylt
København	Kopenhagen	Slesvig	Schleswig
Egernførde	Eckernförde	Sonderborg	Sonderburg
Flensburg	Flensburg	Sørup	Sörup
Frederiksstad	Friedrichstadt	Tarup	Tarup
Haderslev	Hadersleben	Tinglev	Tingleff
Harreslev	Harrislee	Tønder	Tøndern
Husum	Husum	Tønning	Tønning
Jaruplund	Jarplund	Kongaa	Königsau
Langbjerg	Hangenberg	Kappel	Kappeln
Ladelund	Ladelund	Kobbermølle	Kupfermühle.
Lysksborg	Glückburg		
Nibøl	Niebüll		

++++
++++
+++

"Et certes on ne peut pas demander mieux, aux nations comme aux hommes,
que de bien placer leur intérêt, car on ne peut leur demander d'y re-
noncer." THIERS. 3 mae 1866. (JESSEN p.23)

```

+++++
| LODENN |
| AR GELAOUENN. |
+++++

```

F R O E B E L .
+++++
+++++
+++++

```

+++++
| LODENN |
| AR GELAOUENN. |
+++++

```

E 1852 e varve Aogust-Gwilherm-Frederik FROEBEL, krouer al liorzhoù-c'hoari evit ar vugale. Ganet e oa bet d'an 21 a viz ebrel 1782 e Thuringia. Prest goude e varvas e vamm. E dad a oa pastor, reut betek re, ha dalc'het gant e labour; addimeziñ a reas gant ur vaouez a chomas diseblant, digomprenus, ha zoken garv e-keñver ar vugale-se. Koulskoude, karantez e zaou vreur koshoc'h a zigrizas un tammig evitañ rustoni an tiegezh nevez-se. Froebel, bugel, a oa huñvreer, gorrek a spered, pezh a rae dezhañ tremen evit bezañ genaouek. Adalek an oad a 6 vloaz e vagas ur vuhez-diabarzh kreñv, ha : traou an natur a zedennas anezhañ da vat; diwezhatoc'h ar remañ a vo evitañ un arouez eus ar vuhez en he barr uhelañ; krediñ a rae dezhañ e oa an hollved un dra klok ha kempouez, renet gant ul lezenn eün; e-pad e vuhez e chomo levezonet gant e spered a relijion hag e garantez evit an natur.

Nebeut damantet dezhañ gant e gerent, e tarempredas Froebel bugale fall, hag e tapas an tu da c'haouiadiñ. Kemeret e karg da 10 vloaz gant un eontr eus tu evamm, hag a reas outañ gant douster, e kollas ar voaz da vont dre guzh, hag e emzalc'h diampart hag abaf a yeas war wellaat. Daou vloaz tremenet o teskiñ micher evel koadour (krediñ a raed e oa divarrek da vont war ar studi), a startaas ennañ ar gizidigezh evit traou an natur. Paotr yaouank dizalc'h, e plijo dezhañ en em zisheñvelaat diouzh ar reall. Ant an nebeut arc'hant a zeue dezhañ a-berzh e vamm, e paeas un toullad mizioù-studi e Skol-Veur Iena, met o vezañ na gonte ket an arc'hant evitañ, e voe toullbac'het en abeg d'e zle. E dad, n'hen tennas er-maez nemet a-benn nav sizhunvezh. Froebel a labouras ivez gant un tisavour; eno e kejas gant ar c'helenner Gruner, rener ur skol-henchañ e-lec'h ma lakaed da dalvezout diazezoù desavadurel Pestalozzi. Gruner a ginnigas ur plas dezhañ en e skol: Froebel en doa a-benn ar fin kavet e hent. Labourat a reas un toullad mizioù gant Gruner, ha daremprediñ a reas gant Pestalozzi, betek chom gantañ daou vloaz, leun a c'hred hag a dan. Da c'houde e skrivo Froebel: "An amzer tremenet en Yverdon a voe, em buhez, an amzer pouzusañ." Goude-se ec'h adkrogas gant e studioù, o santout en doa ezhomm d'en em varrekaat. Met e 1813, e tarzhas ar brezel enep da Napoleon, ha Froebel a respontas d'an engalvadeg pa voe savet tud. Er brezel e reas anaoudegezh gant e genlabourerien da zonet: Herri Langethal, ha dreist-holl Gwilherm Middendorff, a chomo feal dezhañ betek ar marv.

Distroet da v-Berlin, goude ar brezel, e nac'has ur garg paeet mat kinniget dezhañ, evit en em reiñ holl da lakaat da dalvezout e venozioù a gelenouriezh. Kregiñ a reas gant diorradur e bemp niz, ha sevel a reas evel-se an Ensavadur -Meur Alaman a Gelenouriezh, lec'hiet da gentañ e Griesheim, tost da barrez e eontr ha kaset ar bloaz warlerc'h da g-Keilhau. E 1826 en emstartaas karantez Froebel hag e daou genezel, en abeg da zimeziñ a re-mañ, unan gant un nizez da Froebel, egile gant adverc'h an itron Froebel. Lavaromp diouzh tu penaos Froebel, dimezet div wech, ar wech kentañ e 1818, an eil gwech e 1851, en deus bet bugel ebet.

Froebel ne gavas ket a-walc'h seveniñ e venozioù a gelenouriezh; embann a reas e 1820 e "Lizher d'ar Bobl Alaman", e 1821 "Diazezh Hentenn ha Buhez-Diabarzh Ensavadur Keilhau", e 1822 ha 1823 ur "Studiadenn war ar c'helenneriezh alaman", e 1826 "Desaverezh an Den". Sevel a reas c'hoazh kelaouennoù a gelenouriezh, en o zouezh: "Kelaouenn a Gelenouriezh An Tiegezh". E 1835 ec'h embannas ur gelaouenn nevez: "Deuit, bevomp evit hon bugale", ha goude "Divizoù ar Vamm".

Buhez Ensavadur Keilhau, diaes d'an deroù, a yeas war wellaat. Si-wazh ! mankout a rae intrudu da Froebel, dres evel da Bestalozzi zoken, ha seblantout a rae meizañ fall talvoudegezh an arc'hant... An dianaoudegezh-se a voe evitañ orin diaesterioù-paeañ ha kolloù e niver e vugale. E tu-hont da se, Froebel en em grede difazius, hag a lakae e zroukverzhioù war gont an holl, ar c'hontrol diouzh Pestalozzi, ken nebeut-all a skiant-prenet dezhañ, met a gemere pep tra war e chouk. O lezel Keilhau gant un nan eus e genlaboureien, ec'h asantas dont da Frankfurt evit sevel eno un ensavadur all. Daoust da skoazell an Tad Girard (I), e reas tro - wenn adarre: kazetennoù ar veleion o fuloriñ o welout un "disivouder" o sevel ur skol e-kreiz ur vro gatolik. Neuze gouarnamant Bern a gasas Froebel da v-Berthoud, evit sevel un ti-emzivadeg; Froebel a fizias an ti-se goude e Langenthal, evit distreiñ da g-Keilhau da seveniñ e venoz, darev bremañ, diwar-benn ur gelenouriezh spisaet diouzh ar vugaleaj kentañ.

Diaes eo deomp heuliañ Froebel en e holl avañturioù, met goude bezañ tanvaet mil micher, an den-se a zeuas da vezañ an desaver brudet a gavas war e hent enebourion douet ha keneiled leun a c'hred, tremenet gant darn evit ur paour-kaezh inosant, ha sellet gant darn all evel ur mesiaz nevez. E vuhez a voe leun a raktresoù, a gefridioù kaset da benn, a zrec'hadennoù hag a ziskaroù diniver, a feiz birvidik er relijion hag er gelenouriezh; an den-se, gwall enket alies, da vihanañ e-keñver an arc'hant, a dlee eilpenañ a-grenn ar pezh a soñjed d'ar c'houlz-se diwar-benn ar bugel bihan.

E 1937 e tigare Froebel e Blankenburg, un ti evit desave-rezh ar vugale vihan; diwezhatoc'h e kempennas e Keilhau kentelioù evit ar skolaerion hag ar merc'hed a felle dezho en em ouestlañ da zesaverezh ar vugaligoù. E-pad pell amzer e klaskas evit e skol un anv a zisplegfe pezh a felle ober diouti evit ar bugel bihan. E-kreiz e valeadenn, un devezh, e lavaras: "Kavet em eus, envel a rin ar skol Liorzh Bugale ! Ar vugale a vo ar plant. Me a fell din bezañ al liorzhour!". Siwazh ! Diaesterioù all oa adarre ouzh hen gortoz; met ar Varonez a v-Marenholtz, lenne-rez evit an Dukez-Veur a Saks-Weimar, o klebut komz diouzh ur foll kozh a c'hoarie gant ar vugale, a c'hoantaas mont d'e welout. Ober a reas tro ar skol, ha dedennet gant e venozioù, e warezas Froebel ouzh e lakaat da vezañ anavezet e familh an dugelezh-veur. A-drugarez d'ar varonez a v-Marenholtz, an desaver thuringiat a voe discoursi e-keñver an arc'hant, pezh na harzas ket an tabutoù da vont en-dro diwar-benn e labourioù hag e venozioù. Froebel a varvas an 21 a viz mezheven 1852, daou viz goude ur gouel savet en enor dezhañ, lec'h ma oa en em gavet tud a bep renkad. E zifenourien a-reas sevel war e vez ur monumant eun-tre: un dîs, ur granenn hag ur voull, an eil war egile, arouez pezh a anve Froebel e-unan lezenn ar c'hontrolioù... hag al liorzhoù-c'hoari evit ar vugale, dre ma oa ez-homm diouto, a rae berzh dre Europa, hag a c'houneze Amerika. (2)

(1) An Tad Girard a zeuas er bed e Frigurg (Bro-Suis), ar 17 a viz kerzu 1765. Degemeret e voe en Urzh Sant-Frañsez. Ur c'helenner souezhus eo bet skoazellet da gentañ gant an Iliz Katolik, ha dianzavet goude, en abeg ma kemere kelennerion dishevel o menozioù diouzh re an Iliz, met barnet gantañ hepken diwar o ampartiz-micher. Mervel a reas er bloaz 1850.

(2) En Brezhoneg e kavan gwelloc'h lavarout: liorzh-c'hoari.

~~~~~
eus ul lizher digant A.M. skolaer. "Deskiñ a ran ar brezhoneg d'am skolidi e-pad ar skol, ha d'ar merc'hed, bep mer c'her, goude ar skol. Miziv em eus lennet unan eus ar rimadelloù hoc'h eus embannet. Nag a blijadur o deus bet ar vugale ! Trugarez deoc'h evit o moulañ". GRIT EVELTAN ! GRIT EVELTAN ! GRIT EVELTAN ! GRIT EVELTAN ! GRIT

Ar ger liorz-hoù-c'hoari a zo ken stag ouzh anv Froebel ken e tisorjer n'en em ouestlas hemañ da zesaverezh ar re-vihan nemet goude bloavezhioù hir a bleustrerezh-ober war-dro ar vugale en oad a skol. Unan eus e geneiled, Krause, eo a dennas e evezh war un oberenn eus Kome-nius, ur prederour hag ur c'helenner Tchec'hek eus ar XVI-et kantved. Diwar lenn al levr-se e pleustriñ war ar vugaleaj kentañ, eo e teuas Froebel d'en em chalañ gant houmañ dreist-holl, hag evel-se e trishaas a-ratozh-kaer e dachenn-embregiñ war ar vugale vihan. Froebel a c'helle tremen eurvezhioù o eveshaat ouzh bugale, zoken en o c'havell. Meizañ a reas an dalvoudegezh a c'helle kaout an desaverezh kentañ. Den en e raok n'en doa soñjet en deus ar bugel bihan ur vuhez dezhañ e-unan, darev d'en em zisplegañ, den nemetañ n'en doa dizoloet eo ret respont da ezhommoù ar bugel, damantiñ d'e gizidi-gezh, kemer anezhañ diwar bouezusted, sikour anezhañ d'en em vleuniañ en ur aotren dezhañ pep frankiz en e zoareoù-emzisplegañ.

Menzioù an desaver Thuringiat a zo dastumet en e ziv vestr-oberenn: I - "Divizoù ar Vamm", ur rummad c'hoarioù, kanaouennoù ha kentelioù a furnez, da skoazellañ ar mam-moù; Froebel o kavout ekrog an desaverezh war varlenn ar vamm; 2- "Desave-rezh an Den"; en oberenn-mañ e kaver pennlavarioù ha meizadennoù niverus, tregorfoniel ha jedoniel o stumm. Froebel a stok amañ ouzh a bep seurt ku-dennoù diwar-benn ar skol, ar yezh, diorradur ar santerezh, an treserezh, ar skritur, al lenn, merzadur an niveroù sellet evel boudoù jedoniel o c'hou-arn ar stummoù hag ar mentoù, ar relijion, lec'h ma roer al lodenn vrasañ d'ar skridoù kentelius, ha d'an displegadennoù fur diazezet warno, an embre-gadennoù-korf hag al labourioù-dorn a gresk an nerzh hag an ampartiz, an arvestadurioù war-eün ouzh ar bed hag an natur, an arzoù, merzerezh ar stummoù hag al livioù, ar c'hanaouennoù hag ar barzhonegoù. Froebel a bouez war diorradur an den a-bezh hag ar vuhez reizh (bezañ feal d'an deverioù e-keñver ar relijion hag ar gevridigezh). N'eo chalet tamm ebet gant chou-kañ bernioù skiantoù er skoliad, met gant harpañ pep intrudu personel, reiñ lusk da bep galloudegezh. "Ar bugel a zo ur blantenn a dle kreskiñ ha bleu-niañ, ha tamm ebet ur pod-houarn da leuniañ koustet a gousto." Evit-se eo ret krouiñ un aergelc'h a-du gant diorradur-spered ar bugel. Desaverezh Froebel a zo da gentañ-holl un desaverezh-ober; desevel ur bugel a dle be-zañ oberiant ha plijus a-raok bezañ gounidus evitañ. Adgoulenn a ra ma vo sellet ouzh ar bugel evel ouzh ur bugel ha n'eo ket ur gwaz, bihan c'hoazh ("petit adulte"), evel ur boud gant ur bersonelezh, personelezh hag a sell outi evel ouzh un dra sakr, da vezañ doujet. Froebel a nac'h pep soñjenn a waskerezh dre genurzh-strishaat, reolennoù re bonner o vougañ pep spered-gezh. Fellout a ra dezhañ tennañ diwar ar bugel pep hual didalvoud. Met c'ho-ant en deus ivez da welout an oberiantiz-dizalc'h-se o servijout da zeskiñ dezhañ en em vestroniañ ha tamm ebet un digarez d'ober reuz ha meskailhez. Daoust ma'z eo ar bugel ur goarenn wak, n'eo ket un abeg da enlouc'hañ en-nañ pep stultenn.

A-hend-all e nac'h Froebel ober re a implij eus ar c'hentelioù-skol ("leçons didactiques"), ha lezel a ra al levrioù a-gostez. Fellout a ra dezhañ tennañ frouezh eus c'hoant-gouzout naturel ar bugel, eus e ezhommoù da veskañ, da verat, da grouiñ. Pal ar gelennerezh eün n'eo ket hepken reiñ an traoù da welout, met ret e vo, kement ha ma vo tu, ma ve-fent tastonet hag adtastonet, rak diwar ar stekiñ-se eo e kresk ar c'ho-ant-gouzout. Evit en em zigeriñ d'ar bed, n'eo ket a-walc'h d'ar bugel sel-lout ha selaou, met ret eo dezhañ c'hoazh oberiañ, krouiñ, ijinañ. Ur plas eus an dibab a ro Froebel d'ar c'hoari. Aze en em ziskouez da gentañ ezhommoù ar vugale. Didro en o ebatoù, ar vugale a'n em ziskouez a-bezh, hag en un doa-re don, er c'hoarioù, gant o flegioù hag o galloudegezhioù kuzh. An amzer-se a zo ur stivell evit buhez an den he fezh. Direizh eo ar bugel na c'hoari ket, hag an den, deuet war an oad, met tremenet gantañ e vugaleaj hep

c'hoari, a c'houzañvo an dra-se e-pad e vuhez. Merzout ar c'hoari evel-se a zo peurvrat ha talvoudus. Ar c'hoari a zo ur benveg-diorren eus ar c'hentañ: kreñvaat a ra ar c'horf, stummañ ar youl hag an temz-spered, kreskiñ ar galloudegezhioù-akediñ, eveshaat, kenstrollañ, barn, poellata; eñnañ a ra an darempredoù etre ar vugale. En abeg m'en doa Froebel lakaet ar c'hoari da ziazez evit ar vugaleaj kentañ, eo a roas d'ar vugale c'hoarielloù desavadurel a añas "donezonoù" (- pe "profoù", marteze).

Un dachenn all bouezhus eo al labour-dorn. Soñjal a ra da Froebel n'eo ket al labour un dra ret hepken evit gounid e vara, met c'hoazh "unan eus galloudegezhioù kentañ an den, arabat e sellout evel un dra lous. An den en devo lezet a-gostez al labour-krouiñ, a santo abred pe ziwezhat, un toull a harzo outañ dont da vezañ da vat pezh en defe gallet bezañ". Den a relijion a-hend-all, Froebel a veizas al labour evel un heuliadur da oberiantiz Doue. Labourat a zo ul levenez, pa' z eo al labour diouzh gal-loud an den. Evit ar bugel al labour a zo da vezañ sellet evel emzispiegadur d'e soñj. Dleout a ra ar bugel kaout digarez da lakaat e holl c'hal-loudegezhioù da labourat. Setu peñak e ro Froebel dezhañ ur rummad kefridi-ou gouest da greskiñ e faltazi, e ampartiz, e vlizidigezh; ar c'hoarielloù a c'houlenn bizied kizidik ha skañv, ampartiz-kigennoù, lagad lemm, gouest da brizañ ar vent hag ar stumm. Froebel a gemenn ma vo liesdoare an danveziou hag an embregadennoù kinniget d'ar bugel, ha ma vo diskouezet spered digor ouzh hen ober. Renet eo kinnigadur an danveziou-c'hoari gant div lezenn: 1°) Lezenn ar c'hontrolioù. Froebel a ra diouto diazez pep oberiantiz, ha pennabeg ar gened hag an disheñvelderioù: Enebiezh ar mentoù, al lec'hadurioù, ar stummoù, an danveziou, oc'h akuitaat ar galloudegezhioù-eveshaat hag ar p spered-keñveriañ. 2°) Lezenn ar c'hresk kendalc'hus, pe lezenn an emdroerezh dibaouez, a ra tremen eus ur stad d'egile, hep troc'h na reveulzi, hag a zeska d'ar bugel neket diskar, met sevel.

Tennet diouzh ar veskailhez a vrizhbrederouriezh hag a gevrinelezh a zo diouzh spered Froebel, kentaennoù an desavermañ a'n em ziskouez modern a-walc'h: resped e-keñver personelezh ar bugel, frankiz hag emvestroniezh, darempred gant an natur, diskar ur gelennouriezh a levrioù, levenez el labour kinniget en un doare plijus... En ur ger, e c'heller sellout ouzh Froebel evel ouzh un desaver-meur ha diaraoger ar Skolioù Nevez.

Jeanne EVRARD-FIQUERMONT.

(.adaozet gant C. Dubourg diwar ur pennad gallek: "Pour le Centenaire de Froebel", embannet gant ar gelc'hgelaouenn "Educateurs", gwengolo 1956.)

www

HGR BOEST-LIZHIRI.

digant Y.T. " N'em befe ket soñjet e oa ken brav "SKOL" ! Degasit din, diouzhtu, mar plij ganeoc'h ur skouerenn eus an niverennoù I, II, III, IV; Bennozh-Doue deoc'h en a-raok."

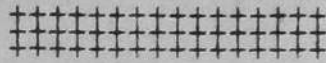
digant P.E. " Un dudi eo "Rimadelloù hag Unangomzoù" war "SKOL" an dramañ. Na labour ec'hon evidout dastum ha renkañ an tezennoù-se".

digant M.K. "N'ouzon ket ha mat eo moulañ daou pe dri stumm eus ar memes rimadell. Me n'on ket a-du !!!... Met gant va gourc'hemennoù evelato. A galon.

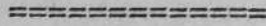
digant R.Hemon. " Lennet em eus "SKOL" gant kalz a blijadur. Bremañ e vefe ret embann pezhioù-c'hoari berr evit bugale, pe c'hoazh pezhioù-c'hoari evit merc'hodennoù".

digant an Dr T. "Va gwellañ gourc'hemennoù evit al labour gaer a gasit en-dro, hag ar gelaouenn a zeu da vezañ plijusoc'h-plijusañ".

T A O L E N N.

KUDENNOU AR SKOLIOU ER SLESVIG, gant A. Ar C'HALVEZ.	
Raklavar	p.I
Levrioù meneget er studiadenn	p.2
LODENN GENTAN (1864:1920)	p.2
1.Damsell Istorel war ar Slesvig	p.2
2.Frizia an Norz	p.3
3. Ar Yezhoù	p.3
4.Stourm an Danegeien e Slesvig an Nord	p.3
Notennoù al lodenn gentañ	p.7
EIL LODENN. (1920:1939.)	p.8
5.Plebiskit 1920	p.8
6.Stourm politikel Alamaned an Danmark	p.8
7.Ar skolioù alamanek en Danmark	p.II
8.Stourm Minoriteenn Zanat Slesvig ar C'hreis-	p.I3
teiz	p.I4
9.Ar skolioù danek, etre 1920 ha 1939.	p.I5
10. Notennoù an eil lodenn	p.I6
TREDE LODENN. (1945.1955)	p.I6
10.Politikerezh ar Slesvig goude diskar an	p.I6
Alamagn.	p.I7
11.Kudenn ar repuidi	p.I7
12.Arskolioù Danek	p.I7
13.Ar vuhez kulturel, relijiel ha kevredigezhel danek	p.I9
14.Ar skolioù Alamanek en Danmark	p.20
15.Ar vuhez kulturel, relijiel....Alamanek	p.21
16.An amzer-da-zont	p.22
Notennoù an Trede lodenn.	p.22
KLOZADURIOU	p.25
STAGADENNOU	p.26
1.Stadrenerezh an Danmark hag an Alamagn	p.26
2.Urzhriadur ar skolioù en div vro.	p.26
3.Roll anvioù ar c'hêrioù e Daneg hag en Alamaneg.	p.27
LODENN AR GELAOUENN.	
Froebel, gant Jeanne EVRARD-FIQUERMONT	p.28
HOR BOEST-LIZHIRI	p.29 ha 31.
KARTENNOU AR STUDIADENN.	
Kartenn ar yezhoù e 1920	p.4
Kartenn ar votadegoù d'ar Reichstag e 1912	p.9
Plebiskit 1920	p.10
Kartenn ar skolioù e 1938 ha 1955	p.24.

SKOL

Dastumadenn a Gelennouriezh.

oooooooo
oooooooo

Kas al lizhiri, ar skridoù hag an arc'hant da:

M.L'Abbé Armand LE CALVEZ, Rundavid, PLOUEZEC. C D N.

Kont-Red Post: I9II 06 .Roazhon.

oooooooo
oooooooo

Priz an niverenn: 200 lur.

Priz ar c'houmanant; div niv. : 400 lur.

oooooooo
oooooooo

8 shilling en Breizh-Veur hag en Iwerzhon; da gas da:

Mr David DAVIES,
13 c , Alfred Street,
MAESTEG, Glams. WALES.

oooooooo
oooooooo

Labourioù embannet betek-hen:

SKOL I. Penaos kelenn ar Brezhoneg evel eil yezh.
Ar C'hembraeg e Skolioù Kembre.

SKOL II. Kelennadur ar Frizeg.

SKOL III. Douaroniezh Vreizh, gant A. Guilcher, kelenner e Skol-Veur
Nancy.

SKOL IV . 3 0 0 DIVINADELL, evit ar Skolioù hag an Tiegezhioù.

SKOL V. RIMADELLOU HAG UNANGOMZOU.

oooooooo
oooooooo

an niverenn da zont a zeuio er-maez e miz gwengolo gant:

" Nedeleg en Breizh," ur mister, hag un nebeut pezhioù-c'hoari evit
ar vugale, gant JARL PRIEL.

oooooooo
oooooooo

Moulet ha liesskrivet e TI HERVE AR MEE, 32, rue du Père-Bourdon, ROAZHON.

ASSOCIATION BRETONNE D'ÉDUCATION NOUVELLE

Une classe pilote, qui s'inspirera des principes pédagogiques préconisés par la loi « Deixonne » sur les langues régionales, s'ouvrira à l'Ecole Saint-Yves, Plouézec (Côtes-du-Nord), en Octobre 1957.

Les garçons en âge de fréquenter l'école primaire y seront reçus comme externes ou internes. Il leur sera donné, dans la mesure du possible, un enseignement bilingue Breton et Français qui les préparera à subir les épreuves des examens officiels : examen d'entrée en 6e et bourses 1re série (secondaire et complémentaire), examen d'entrée en 5e technique, et Certificat d'Etudes Primaires.

Les parents qui désireraient des renseignements complémentaires doivent s'adresser à M. L'Abbé LE CALVEZ, Skol Sant-Erwan, PLOUEZEC (C.-du N.), qui pourrait éventuellement les visiter.

L'Ecole est placée sous le patronage de l' « Association Bretonne d'Education Nouvelle » qui en assurera également le financement.

L'Association comprend :

1°) des Membres Associés, les parents des élèves, dispensés de toute cotisation.

2°) des Membres Coopérateurs, qui versent une cotisation annuelle de 1.000 fr.

3°) des Membres Bienfaiteurs, qui versent une cotisation annuelle minima de 2 000 fr.

Le Conseil d'Administration :

J. Le Bec, président ; Comtesse de Rohan-Chabot ; M. Gourlaouen ; J. Droniou, secrétaire ; A. Le Calvez, trésorier ; Y. Le Goff ; F. Ters ; J. Caudal.

(Prière de détacher le long du pointillé)

NOM :

ADRESSE :

demande à faire partie de l'Association Bretonne d'Education Nouvelle en qualité de membre Coopérateur Bienfaiteur et s'engage à verser une cotisation annuelle de ..... au trésorier.

Date :

Signature :

Envoyer les adhésions et les fonds à : M. l'Abbé Armand LE CALVEZ, directeur « Skol Sant-Erwan », PLOUEZEC (C.-du-N.).

C. C. P. RENNES 863 85.

KEVREDIGEZ AN DESKADUREZ NEVEZ

Ur C'hlas-hencha, savet hervez spered Lezenn « Deixonne » war kelenadurez ar Yezou Bihan, a vo digoret e miz here 1957 en Skol Sant-Erwan, Ploueg-Ar-Mor, C.-d-N.

Ar baotred en oad da bleustri ur skol izel a vo degemeret evel diavaezidi pe evel pansionidi. Roet e vo dezo, kement ha ma vo gallet, un deskadurez dre ar Brezoneg hag ar Galleg, ha lakaet e vint da dremen arnodennoù ar stad : arnodenn-degemer er 6^{et} klas (eil derez ha skol-glokaat), arnodenn-degemer er 5^{et} klas teknikel, hag ar Santifikad (C. E. P.).

Ar gerent o defe c'hoant da gaout displegadennoù resisoc'h a c'hell skriva d'an Ao. Kalvez, rener Skol Sant-Erwan, Ploueg Ar-Mor, a yelo, diouz ret, d'o gwelout.

Ar Skol a zo paeroniet gant « Kevredigez an Deskadurez Nevez », a zastumo ivez an arc'hant a vo ezomm evit ober war-dro ar mizoù.

Tri rummad izili a vo er gevredigez :

- 1°) an izili kevredidi, kerent ar skolidi, hep skodenn ebet ;
- 2°) an izili kenlabourerien, a bae ur skodenn a 1.000 lur bep bloaz ;
- 3°) an izili madoberourien, a bae d'an nebeuta bep bloaz ur skodenn a 2.000 lur.

Ar C'huzul-Ren :

Yann Ar Beg, kadoriad ; Ktez de Rohan-Chabot ; M. Gourlaouen ; J. Droniou, sekretour ; A. Ar C'halvez, tenzorer ; Yeun Ar Gow ; F. Ters ; J. Kadoudal.

(Troc'ha hed-ha-hed gant ar poentigoù)

ANO :

CHOMLEC'H :

a c'houlenn bezan degemeret e « Kevredigez An Deskadurez Nevez » evel ezel Kevredad Madoberour, hag a bromet paea bep bloaz ur skodenn a ..... d'an tenzorer.

Deiziad :

Sinatur :

Kas ar respontou hag an arc'hant da : Abbé Armand Le Calvez, directeur Skol Sant-Erwan, PLOUEZEC (C.-du N.).

C. C. P. ROAZHON 863 85.